

T.C
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ A.B.D.
RESİM-İŞ ÖĞRETMENLİĞİ BİLİMDALI

MÜZEDE ÖĞRENMENİN ÖĞRENCİLERİN GÖRSEL, DUYUŞSAL VE
KİNESTETİK YÖNLERİ ÜZERİNE ETKİLERİ
(İLKÖĞRETİM 6.SINIF ÖĞRENCİLERİ ÜZERİNE BİR UYGULAMA)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Altan ÖZESKİCİ

ANKARA – 2009

T.C
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ A.B.D.
RESİM-İŞ ÖĞRETMENLİĞİ BİLİMDALİ

MÜZEDE ÖĞRENMENİN ÖĞRENCİLERİN GÖRSEL, DUYUŞSAL VE
KİNESTETİK YÖNLERİ ÜZERİNE ETKİLERİ
(İLKÖĞRETİM 6.SINIF ÖĞRENCİLERİ ÜZERİNE BİR UYGULAMA)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Altan ÖZESKİCİ

Tez Danışmanı
Yrd. Doç. Himmet GÜMRAH

ANKARA – 2009

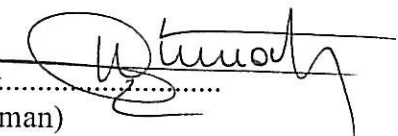
Eğitim Bilimleri Enstitüsü M¼d¼rl¼ę¼'ne,

Altan Özeskici'ye ait "M¼zede Öğrenmenin Öğrencilerin G¼rsel, Duyuşsal ve Kinestetik Yönleri Üzerine Etkileri (İlköğretim 6.Sınıf Öğrencileri Üzerine Bir Uygulama)" adlı çalışma j¼rimiz tarafından Resim-İş Öğretmenliği Bilim Dalında Y¼KSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

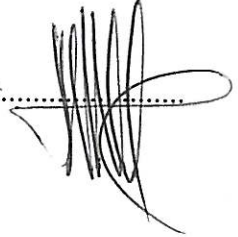
(İmza)

Başkan
Doç. Dr. Serap BUYURGAN
Akademik Unvanı, Adı Soyadı

(İmza)

Üye
Doç. Dr. Himmet G¼MRAK
Akademik Unvanı, Adı Soyadı (Danışman)

(İmza)

Üye
Doç. Dr. Mustafa SEVER
Akademik Unvanı, Adı Soyadı

ÖZET

MÜZEDE ÖĞRENMENİN ÖĞRENCİLERİN GÖRSEL, DUYUŞSAL VE KİNESTETİK YÖNLERİ ÜZERİNE ETKİLERİ (İLKÖĞRETİM 6.SINIF ÖĞRENCİLERİ ÜZERİNE BİR UYGULAMA)

ÖZESKİCİ, Altan

GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Himmet GÜMRAH

Mart-2009

Bu araştırmanın amacı, müze eğitiminin bazı sanatsal etkinliklerle zenginleştirilip zenginleştirilemeyeceğini saptamak ve bu etkinliklerin öğrencilerin görsel, duyuşsal ve kinestetik öğrenme biçimleri üzerinde etkisinin olup olmadığını ortaya koymaktır. Eğer etki varsa bunun derecesini saptamaktır.

Araştırmaya katılan Çorum Merkez Bahçelievler İlköğretim Okulu 6.Sınıf (n=95) öğrencisine, müze ziyaretinden 2 gün önce 36 sorudan oluşan (görsel 12, duyuşsal 12, kinestetik 12) öğrenme özelliklerine yönelik ön test yaptırılmıştır. Ön testten sonra öğrencilere gezi ve Çorum Müzesi hakkında bilgi sahibi olmaları için müze broşürü dağıtılmıştır. Müze ziyareti ile öğrencilere rehber eşliğinde müze tanıtılmış, drama uygulaması gerçekleştirilmiştir. Ayrıca müze koleksiyonunda bulunan Hüseyindede vazosunda olduğu gibi, kendi yaratıcılık ve hayal güçlerini de katarak yeniden ve farklı biçimde tasarımları önerilmiştir. Ardından Çorum Müzesi ve müze ile ilgili üç soru yöneltilip cevaplamaları istenmiştir.

Rehber eşliğinde müze ziyareti yapılmış ve sonra etkinlik çalışmasına geçilmiştir. Öğrencilere, ön testte uyguladığımız aynı test, son test olarak verilmiştir. Ön ve son test arasındaki ortalamalar t testi ile karşılaştırılmıştır. İki ortalama arasında 0,05 olasılık düzeyinde anlamlı bir farkın olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Müze Eğitimi, Öğrenme Biçimleri (Görsel, Duyuşsal, Kinestetik), Sanatsal Etkinlik.

ABSTRACT**THE EFFECTS OF MUSEUM EDUCATION ON VISUAL, AUDITORY
AND KINESTHETIC LEARNING STYLES
(AN APPLICATION ON 6TH GRADE STUDENTS)**

Özeskici, Altan

FINE ARTS EDUCATION DEPARTMENT

Thesis Advisor

Assist. Prof. Dr. Himmert Gümrah

March, 2009 Ankara, Turkey

This present study tries to state whether we can enrich the the museum education by some artistic activities or find out whether these activities influence the visual, auditory and kinesthetic tendencies and to find out the degree of influence if there is any.

A pretest of learning style index which comprises 12 items each of them measure visual, auditory and kinesthetic tendencies was given to a sample of 95 students in Bahçelievler primary school in Çorum city in Turkey before two days. After that the students were given a booklet which gives information about the museum and told them to read for two days. Later museum visit was started with help of the travel guide and at the end of the visit, they were invited to participate to activities such as drama and they were told to design and draw a vase like the one where they have seen in the museum by using their creativity and imagination. Besides they were asked to answer three questions about the content of museum.

After all of these activities, the post-test were readministered. Finally it was found out that the differences between the pre-test and post-test were significant at the 0.05 level in visuals, auditory and kinesthetic tendencies.

Key Words: Museum Education, Learning Styles (Visual, Auditory, Kinesthetic), Artistic Activities.

ÖNSÖZ

Müze eğitimi, uzun yıllar ihmal edilmiş olmasına rağmen, son yıllarda önemi anlaşılmaya başlamış ve yetersiz de olsa bu alanda yapılan çalışmalar artmıştır. Müze eğitiminin amacı öğrencilerin içinde buldukları toplumu, kendi kültürünü, farklı kültürleri derinlemesine tanıtmak ve çeşitli bakış açılarıyla yaratıcılıklarının gelişmesine olanak sağlamaktır.

Bu araştırma ile duyuşsal ağırlıklı eğitim ve öğretim anlayışının baskın olduğu günümüzde, görsel ve kinestetik öğrenme biçimlerine de yer verilmesi gerektiği dile getirilmiştir. Bu noktada müzede yapılacak bir çalışmanın, öğrencilerin görsel, duyuşsal ve kinestetik gelişimlerine ne yönde katkı sağladığı ve onların bireysel gelişimlerinde ne derece olumlu yansımalar gösterdiği belirlenmeye çalışılmıştır. Böylece eğitim ve öğretim anlayışımızın yıllarca ihmal edilmiş ve bizce aksayan bir tarafı ortaya çıkarılmıştır.

Akademik bir araştırma birçok kişinin katkısıyla mümkün olan bir çalışmadır. Bu araştırmanın yapılmasında yol gösteren, yönlendiren, bilgi ve yardımlarını hiç esirgemeyen çok değerli hocam ve yüksek lisans tez danışmanım sayın Yrd. Doç. Himmet GÜMRAH'a, engin bilgisinden yararlandığım sayın Doç. Dr. Serap BUYURGAN'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Çalışmalarım sırasında desteğini esirgemeyen ve özellikle SPSS programı ve analiz sırasında yaptığı yardımlardan dolayı sayın Yrd. Doç. Dr. Yaşar SELÇUK'a ve çalışma arkadaşlarıma, Anadolu'da, Hitit Medeniyetinin en önemli ve en nadide eserlerini içinde bulduran Çorum Müzesi'ndeki araştırmam süresince bana verdikleri destek ve ilgilerinden dolayı müze müdürü Dr. Önder İPEK ve müze personeline içtenlikle teşekkür ederim.

Araştırmanın anket bölümünde, yardımlarını esirgemeyen Çorum Merkez Bahçelievler İlköğretim Okulu yönetimi ve öğretmenlerine, özellikle anketlere katılan 6. sınıf öğrencilerine sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

İngilizce çevirilerinde yardımlarını esirgemeyen İngilizce öğretmenleri Adnan TENGİZ ve Filiz ÖZER'e minnettarım. Araştırmanın değişik süreçlerinde yol gösteren ve destekleyen Birgül COŞKUN'a, Mesut TAŞ'a, Dr. Yılmaz BAŞ'a ve emeği geçen burada adını saymadığım bütün arkadaşlarıma içtenlikle teşekkür ederim.

Her zaman yanımda olan ve araştırmam sırasında sabrını ve desteğini esirgemeyen sevgili eşim Necla ÖZESKİCİ'ye ve çocuklarıma teşekkür etmeyi bir borç bilirim.

Bu araştırma için şunu da belirtmekte yarar vardır; araştırmadaki eksikliklerden çalışmanın yazarı sorumludur.

Altan ÖZESKİCİ

Mart-2009

İÇİNDEKİLER

ÖZET	i
ABSTRACT	ii
ÖNSÖZ	iii
İÇİNDEKİLER	v
TABLolar CETVELİ	viii
KISALTMALAR	x

BÖLÜM I

1. GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu.....	1
1.2. Araştırmanın Amacı.....	4
1.3. Alt Amaçlar.....	5
1.4. Araştırmanın Önemi.....	5
1.5. Kapsam ve Sınırlılıklar.....	6
1.6. Varsayımlar.....	6
1.7. Tanımlar.....	6

BÖLÜM II

2.1. ÖRGÜN EĞİTİM İÇERİSİNDE GÖRSEL SANATLAR EĞİTİMİ	9
2.2. GÖRSEL SANATLAR DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI (2008)	
ÖĞRENME ALANLARI	9
2.1.1. Görsel Sanatlarda Biçimlendirme.....	10
2.1.2. Görsel Sanat Kültürü.....	10
2.1.3. Müze Bilinci.....	11

2.3. MÜZE KAVRAMI	13
2.4. MÜZECİLİĞİN TARİHSEL GELİŞİMİ	14
2.5. EĞİTİM VE MÜZE EĞİTİMİ	17
2.5.1. Dünya’da Müze Eğitiminin Tarihsel Gelişimi.....	19
2.5.2. Türkiye’de Müze Eğitimi ve Gelişimi.....	20
2.5.3. Müzede Eğitimin Önemi.....	22
2.5.4. Görsel Sanatlar Eğitiminde Müze Eğitimi.....	25
2.6. VERİMLİ BİR MÜZE ZİYARETİ SÜRECİ NASIL ORGANİZE EDİLİR?	27
2.6.1. Müze Ziyareti Öncesi Öğretmen Hazırlığı.....	27
2.6.2. Müzede Sorumluluklar.....	28
2.6.3. Müze Ziyaretinden Sonra Yaptırılabilir Öğretmen Hazırlığı.....	29
2.7. YARATICILIK	30
2.7.1. Yaratıcılık Eğitimi.....	32
2.8. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	33
2.9. ÖLÇME ARAÇLARI	40
2.9.1. Öğrenme Biçimleri.....	40
2.9.1.1. Görsel, Duyuşsal, Kinestetik Öğrenme Biçimleri.....	40
Görsel.....	43
Duyuşsal.....	44
Kinestetik.....	45
2.9.1.2. Görsel, Duyuşsal ve Kinestetik Öğrenme Ölçeği.....	46
Birinci Bölüm – Görsel.....	48
İkinci Bölüm – Duyuşsal.....	49
Üçüncü Bölüm – Kinestetik.....	50
2.10. PİLOT ÇALIŞMA	51
2.11. HİPOTEZ TEST ETME	52

BÖLÜM III

3. YÖNTEM	53
3.1. Araştırmanın Modeli.....	53
3.2. Evren ve Örneklem.....	53
3.3. Verileri Toplama Tekniği.....	54
3.4. Verilerin Analizi.....	55

BÖLÜM IV

4. BULGULAR VE YORUM	57
4.1. Araştırmaya katılan Çorum Merkez Bahçelievler İlköğretim Okulu 6.Sınıf öğrencilerine ait kişisel bilgiler.....	57
4.2. Araştırmaya katılan Çorum Merkez Bahçelievler İlköğretim Okulu 6.Sınıf öğrencilerine müze içerisinde yaptırılan etkinlik bilgileri	61
4.3. Araştırmaya katılan Çorum Merkez Bahçelievler İlköğretim Okulu 6.Sınıf öğrencilerine ait ön ve son test anket bilgileri.....	63

BÖLÜM V

5. SONUÇ VE ÖNERİLER	66
5.1. SONUÇ	66
5.2. ÖNERİLER	67

KAYNAKÇA	68
-----------------------	----

EKLER

TABLOLAR CETVELİ

Sayfa no:

Tablo 1: Öğrencilerin sorulara verecekleri yanıtlar doğrultusunda ortaya çıkabilecek seçenekler tablosu	47
Tablo 2: Araştırmaya katılan Çorum Merkez Bahçelievler İlköğretim Okulu 6.Sınıf öğrencilerinin cinsiyetlerini gösterir dağılım.....	57
Tablo 3: Araştırmaya katılan Çorum Merkez Bahçelievler İlköğretim Okulu 6.Sınıf öğrencilerinin yaşlarını gösterir dağılım.....	58
Tablo 4: Araştırmaya katılan Çorum Merkez Bahçelievler İlköğretim Okulu 6.Sınıf öğrencilerinin babalarının eğitim durumlarını gösterir dağılım.....	58
Tablo 5: Araştırmaya katılan Çorum Merkez Bahçelievler İlköğretim Okulu 6.Sınıf öğrencilerinin annelerinin eğitim durumlarını gösterir dağılım.....	59
Tablo 6: Araştırmaya katılan Çorum Merkez Bahçelievler İlköğretim Okulu 6.Sınıf öğrencilerinin ailelerinin gelir durumlarını gösterir dağılım	60
Tablo 7: Araştırmaya katılan Çorum Merkez Bahçelievler İlköğretim Okulu 6.Sınıf öğrencilerinin, müzede yapılan etkinlikte “Ziyaret ettiğiniz müzenin türü nedir?” sorusuna verdikleri cevapları gösterir dağılım.....	61
Tablo 8: Araştırmaya katılan Çorum Merkez Bahçelievler İlköğretim Okulu 6.Sınıf öğrencilerinin, müzede yapılan etkinlikte “Çorum Müzesi’nde en çok hangi uygarlığa ait eserler bulunmaktadır?” sorusuna verdikleri cevapları gösterir dağılım.....	62
Tablo 9: Araştırmaya katılan Çorum Merkez Bahçelievler İlköğretim Okulu 6.Sınıf öğrencilerinin, müzede yapılan etkinlikte “Hititlerin başkenti neresidir?” sorusuna verdikleri cevapları gösterir dağılım.....	62
Tablo 10: Araştırmaya katılan Çorum Merkez Bahçelievler İlköğretim Okulu 6.Sınıf öğrencilerinin, müzede yapılan etkinlikte drama çalışmasına katılımı gösterir dağılım.....	63
Tablo 11: Araştırmaya katılan Çorum Merkez Bahçelievler İlköğretim Okulu 6.Sınıf öğrencilerinin, müzede yapılan etkinlikte vazo tasarımı çalışmasında ortaya çıkan ürünleri konu olarak gösterir dağılım.....	63

- Tablo 12:** Araştırmaya katılan orum Merkez Bahçelievler İlköğretim Okulu 6.Sınıf öğrencilerinin, Görsel Öğrenme ön ve son test arasındaki fark.....64
- Tablo 13:** Araştırmaya katılan orum Merkez Bahçelievler İlköğretim Okulu 6.Sınıf öğrencilerinin, Duyuşsal Öğrenme ön ve son test arasındaki fark..... 64
- Tablo 14:** Araştırmaya katılan orum Merkez Bahçelievler İlköğretim Okulu 6.Sınıf öğrencilerinin, Kinestetik Öğrenme ön ve son test arasındaki fark.....65

KISALTMALAR

AGSL	: Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi
DDSE	: Disipline Dayalı Sanat Eğitimi Yöntemi
MEBİGM	: Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim Genel Müdürlüğü
O.D.T.Ü.	: Orta Doğu Teknik Üniversitesi
SPSS	: Statistic Package for Social Sciences (Sosyal Bilimlerde İstatistik Hesaplama Programı)
VAK	: Visual, Auditory and Kinesthetic (Görsel, Duyuşsal ve Kinestetik)

BÖLÜM I

1. GİRİŞ

1.1. Problem Durumu

Bir anlatım aracı olan sanat eğitimi ile anlatılmak ve ifade edilmek istenenler maddeyle, seslerle, sözlerle ve hareketlerle biçim kazanır. Böylece bir sanat ürünü olan heykel taş yığını olmaktan, bir müzik ses olmaktan, bir resim boya olmaktan, bir şiir sözler yığını olmaktan çıkarak sanatın kendi dünyası içinde anlam kazanır. Bunun sonucunda ise sanatın çeşitli uygulama alanları ortaya çıkar (Buyurgan ve Mercin, 2005).

Genel anlamda sanat eğitimi kavramı, sanatın tüm alanlarını içinde barındıran yaratıcı sanatsal eğitimi, dar anlamda ise örgün eğitim içerisinde yer alan dersleri ifade eder. Görsel sanatlar eğitimi, sanat eğitimi kapsamında yer alan edebiyat ve müzik gibi sessel ve işitsel sanat türlerinin dışında kalır. Görsel sanatlar eğitimi genel anlamda resim, heykel, mimarlık, grafik, uygulamalı sanatlar, tekstil, moda tasarımı, film, fotoğrafı ve endüstri tasarımı gibi geniş bir alanı kapsar. Dar anlamda ise örgün eğitim içerisindeki dersleri kapsar. Her iki durumda da yetişmekte olanları yani örgün eğitimdeki öğrencileri içerisine alır (Buyurgan ve Mercin, 2005). Görsel sanatlar birçok farklı mekanda verilebilir, fakat bunun içine müze eğitimi girdiğinde öğrenciler için daha yaratıcı bir eğitim ortamı oluşabilir.

Müze ve sanat galerileri “duvarsız derslik” diye niteleyebileceğimiz gibi, görsel sanatlar eğitiminde de önemli bir yere sahiptir. Tüm müze çeşitleri, görsel

sanatlar eğitimi için çalışma ve uygulama ortamı olmaktadır. Müzeler aynı zamanda sanat eğitimcileri için, ders programlarını ve uygulamalarını zenginleştirmek için önemli kaynaklar sunmaktadır. Müze ve galeriler, çok farklı kültürlerin kuşaktan kuşağa aktarılması ve tanınması, farklı insan ve topluluklara yönelik hoşgörü geliştirmesi, ayrıca dünya barışına önemli katkı sağlaması açısından da çok önemlidir. Müze ve sanat galerileri, sanat eğitimcisinin ders yapma, uygulama, araştırma ve inceleme gibi çalışmalarını için de bir laboratuvar konumundadır (Buyurgan ve Mercin, 2005).

Müzeler farklı öğrenme ortamları sunar. Eğitimde müzelerden yararlanma çeşitli şekillerde olabilir. Bunlardan bir tanesi müze ziyaretidir. Müzeye yapılan okul ziyaretlerinin en önemli yönlerinden biri, öğrencilerin örgün eğitim sisteminden farklı bir öğrenme yoluyla karşılaşması ve objelerle birebir aktif biçimde çalışma fırsatı bulmasıdır. Görsel eğitimle kültürel mirası gelecek kuşaklara, çağdaş uygulama ve biçimler yaratarak taşımaya amaçlamak öncelikli görevlerimizdendir. Çocuğun anaokulu çağlarından başlayarak sergi ve müze gezme alışkanlığı kazanmasını sağlayıp, onu gelecekte yüzeysel eğitimin zararından koruyacaktır. Öğrencilere araştırma yapma coşkusunun aşılmasıyla, kendi sorularını şekillendirme ve çözüm bulma alışkanlığına yönlendirebilir. Öğrencilerin çok ilginç buldukları sergi parçalarını gözleme, araştırma ve incelemelerine izin verilirse güdüleme artar. Müze eğitimi çalışmalarında öğretmen ve eğitimciden çok rehber görevini yerine getirerek, öğrencileri destekleme ve bilgiyi nerede ve nasıl bulacaklarını onlara gösterme işlevini görür (Perdahçı, 2004).

Perdahçı (2004:301)'e göre müze eğitiminin amaçları şöyledir:

- a) Müzenin çağdaş toplumdaki rolünün anlaşılmasını sağlamak,
- b) Müzeyi bir toplum eğitimi ve öğrenim merkezi haline getirmek,
- c) Müzenin kamu hizmeti rolünü etkileyecek bütün yönetim kararlarında eğitim işlevinin dikkate alınmasını sağlamak,
- d) Halkın müze algısındaki değişimlerin farkında olmak ve bunlara uyum sağlamak,

- e) Ulusal eğitimdeki yeni gelişmelerin farkında olmak ve bunlara uyum sağlamak,
- f) Müzeyi; müzenin binalarını, koleksiyonlarını ve diğer kaynaklarını, eğitsel potansiyelini en yüksek düzeyde kullanacak biçimde düzenlemek,
- g) Eğitim hedeflerini karşılayacak uygun kaynakları bulmak,
- h) Bütün personelin müzenin eğitim rolüne duyarlı olmasını ve sempati duymasını sağlamak,
- ı) Mümkün olduğunca çok yaş, cinsiyet, yetenek ve kültürden kişinin koleksiyonlara fiziksel ve entelektüel olarak yaklaşmasını sağlamak,
- i) Koleksiyonları mümkün olduğunca çok yaş, cinsiyet, yetenek ve kültürden kişiye uygun olarak yorumlamak,
- j) Farklı yaş, cinsiyet, yetenek ve kültürden ziyaretçilere uygun öğrenme olanakları ve etkinlikleri sağlamak.

İnsanoğlunun varlığı ile bir bütün olan yaratıcılık olgusu, görsel sanatlar eğitimi içerisinde önemli bir yer tutmaktadır. Yaratıcılık dürtüsü aynı amaç doğrultusunda farklı şekillerde belirtilmiştir. Müze eğitimi, öğrencilerin farklı bir mekanda ve farklı materyaller karşısındaki etkileşimi durumunda, yaratıcılığına da etki edecektir.

Yaratıcılık dürtüsü insanın benliği ve oluşumuyla ilgilidir. İnsan ve hayvan yaşantısı arasındaki fark, davranışın türüne, onun eylemine bağlıdır. Hayvan davranışı içgüdüsel ve şartlandırılmıştır. İnsanlarinki ise bilinçlidir. Doğal olarak insan beyninin içinde var olanı değiştirmeye iten bir şey vardır. Bu onun yaratıcı olmasını ve farklı sonuçları elde etmesini sağlar (Artut, 2004). İnsanoğlunun geleceği için her fırsatta yaratıcılığa gerek duyulmaktadır. Toplumların sorunları çözebilmesi ve kalkınması yaratıcı bireylere bağlıdır. Seçenekli ya da seçeneksiz gibi görünen sorulara ve sorunlara farklı açıdan bakabilen, yorumlar ve çözümler getirebilen yaratıcı insanlara gereksinim vardır (Ünver, 2002).

Yaratıcı süreç içerisinde zihnimizde başlayan düşünceler, gerçekleşme aşamasına geçmeli, yeni düşüncelere temel oluşturmalıdır. Sürecin olumlu

sonuçlanması için düşüncenin görünür, işitilir, dokunulabilir, kavranabilir, anlaşılır bir ürün olarak ortaya çıkması gerekir (Ünver, 2002).

Görsel sanatlar eğitimi içerisinde, müze eğitiminde görsel, duyuşsal ve kinestetik öğrenme biçimlerinin kullanımı, yaratıcı düşünceye ve yaklaşıma katkısı olduğu gibi, bu özelliklerine de katkı sağlayabilir.

İlköğretim görsel sanatlar dersi MEBİGM (2008)'de, görsel sanatlar dersi müfredatı kısmen değişmiş ve uygulamaya başlanmıştır. Bu uygulama ile görsel sanatlar dersi üç öğrenme alanına bölünmüştür. Üç öğrenme alanından biri olan "Müze Bilinci" öğrenme alanı, ilköğretimin tüm sınıflarında yer almıştır.

Bu bulgulardan sonra araştırmanın problemini şöyle ortaya koyabiliriz;

Müzedeki yapılan eğitim ve etkinliklerin, öğrencilerin görsel, duyuşsal ve kinestetik öğrenme biçimleri üzerinde anlamlı etkisi var mıdır? Varsa ne kadardır?

Geleneksel eğitimin kalıpları dışına çıkılarak, müzede görerek, yaşayarak öğrenmenin daha kalıcı olduğu, öğrencilerin görsel duyuşsal ve kinestetik gelişmelerini de besleyeceği aynı zamanda yaratıcı bir ortama zemin olacağı düşünülmektedir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırma ile ilköğretim okulları 6.sınıflarında uygulanan görsel sanatlar dersi içerisinde yer alan müze eğitimi dersi kapsamında yapılacak müze gezisi ile öğrencilere, kültürel ve estetik anlamda sanat eğitimi verilerek, kültürel zenginlikleri tanıtmak ve gelecek kuşaklara aktarmak hedeflenmektedir. Bununla birlikte ilköğretim kurumlarında, görsel sanatlar eğitimi içinde uygulanan "müze bilinci öğrenim alanı" kapsamında müze eğitiminin öğrenmeye olumlu katkısının olup olmadığının ortaya konulması ve müze eğitiminin öneminin vurgulanması ile birlikte

müzedeki yapılan bu eğitim çalışmasında öğrencilerin görsel, duyuşsal ve kinestetik öğrenme biçimlerinde bir farklılık yaratıp yaratmadığının, varsa ne derece olduğunun belirlenmesi amaçlanmıştır.

1.3. Alt Amaçlar

1. Müzede öğrenmenin, öğrencilerin görsel öğrenmeleri üzerinde etkisi var mıdır?

2. Müzede öğrenmenin, öğrencilerin duyuşsal öğrenmeleri üzerindeki etkisi var mıdır?

3. Müzede öğrenmenin, öğrencilerin kinestetik öğrenmeleri üzerindeki etkisi var mıdır?

4. Görsel sanatlar dersi kapsamında gerçekleştirilen müzede eğitimin, öğrencilerin müze bilincinin artırılmasına etkisi var mıdır?

1.4. Araştırmanın Önemi

Geçmişte var olan ve halen de mevcut bulunan görsel sanatlar eğitiminde ihmal edilen müze eğitimine, son yıllarda önem vermeye başlanmıştır. Bu önem öğrencilerin görsel, duyuşsal ve kinestetik öğrenme biçimlerinin göz önüne alınmasıyla bu yönlerinin gelişimine katkı sağlayacağı düşünülebilir.

Görsel, duyuşsal ve kinestetik öğrenme alanında yapılan üçlü öğrenme etkinliği, yalnızca müze eğitiminde değil, duyuşsal eğitim ağırlıklı olan örgün eğitim sistemimizde yer alan tüm derslerde de uygulandığında, görsel ve kinestetik özellikteki öğrenciler de ihmal edilmemiş olacaktır.

1.5. Kapsam ve Sınırlılıklar

Bu araştırma müze eğitimi, etkinlikler, görsel-duyuşsal-kinestetik değişkenlerle ilgilenmektedir. Evren açısından 7 şubeden oluşan 207 ilköğretim 6.sınıf öğrencileri araştırma kapsamındadır. Bu açıdan yapılan çalışma tüm Türkiye evrenine genellenemeyeceği gibi, Çorum için de genellenemez.

1.6. Varsayımlar

1. İlköğretim 6. Sınıfta okuyan öğrenciler, müzede görsel sanatlar eğitimi çalışmasına ilgi duyacaktır.
2. Araştırmaya katılan öğrencilerin görsel, duyuşsal ve kinestetik özellikler açısından normal dağılım gösterdiği varsayılmaktadır.
3. Müzede görevli arkeolog, görsel sanatlar öğretmeni ve öğrenciler konuya hakimdir.

1.7. Tanımlar

Çalışmanın bu bölümünde çalışma sırasında sıklıkla kullanılan, bazı kavramlar (Arkeoloji, Arkeolojik Eser, Arkeoloji Müzesi, Eğitim, Görsel Sanatlar, Görsel Sanatlar Eğitimi, Sanat Eğitimi, Müze, Müze Uzmanları, gibi kavramlar).

Arkeoloji: Geçmişteki insanların çevreleri ile ilgili ilişkilerini ve kültürlerini inceleyerek, nasıl etkileştikleri ve bu tarihin şu an ve gelecek için değerini anlamaktır (Zimmerman, 1995).

Arkeolojik Eser: Tarihi, sanatsal veya arkeolojik değeri olan, en az yüz yıldan fazla süreden kalan bir yapı, eşya, toprak altı veya üstünde bulunan eser, mağara duvarı resmi, kaya üzerine oyma eserlerdir (http://asi.nic.in/nmma/nmma_bihar01.pdf).

Arkeoloji Müzesi: Arkeolojik zenginlikleri içine alan, kazı buluntularını değerlendiren, en az yüz yıllık bir tarihin maddi kültür belgelerini sergileyen müzelerdir (Artut, 2004).

Müze: Toplumun gelişimine hizmet eden, insanın yaşadığı çevreye tanıklık ederek araştırmalar yapan, bunları inceleyen, toplayan, sergileyen, bu yolla eğitimi hedefleyen ve kar amacı gütmeyen sürekliliği olan bir kurumdur (Madran, 1999).

Müze Eğitimi: Bireylerin kültürel düzeylerinin gelişimi, estetiksel-görsel duyarlılıklarının kazandırılması ve ifade yetilerinin geliştirilmesidir (Artut, 2004).

Müze Uzmanları: Müze uzmanları bilinmeyen bir sanatçıyı tanıtan bir katalogun yaratıcıları olduğu gibi bir arkeolojik kazıyı gerçekleştiren bilimsel çalışmalar içinde olan kişilerdir (Turani, 1993).

Sanat Eseri: Yaratıcılık ve ustalık sonucu ortaya çıkan üstün ve değerli eser (Turani, 1993).

Sanat Eğitimi: Kavramsal ve genel anlamda, görsel sanatların tüm alanlarını ve biçimlerini içine alan, okul içi ve okul dışı sanatsal eğitimi tanımlar (Turani, 1993).

Görsel Sanatlar: Görsel sanatlar eğitimi genel anlamda resim, heykel, mimarlık, grafik, uygulamalı sanatlar, tekstil, moda tasarımı, film, fotoğrafı ve endüstri tasarımı gibi geniş bir alanı kapsar, dar anlamda ise örgün eğitim içerisindeki dersleri kapsar (Buyurgan ve Mercin, 2005).

Görsel Sanatlar Eğitimi: Öğrencilere bir şey deneme, bunda başarısız olma, onu yeniden deneme, böyle bir süreçte nesnelere nasıl hissettiği ile ilgili bir yol bulmaya çalışma ve onu ifade etme fırsatı vermektir (Burnley, 2004).

Hitit Uygarlığı: Hint-Avrupalı kavim olan Hititler, M.Ö.3000 yıllarının sonunda küçük gruplar halinde Kafkaslar üzerinden Anadolu'ya girerek yerli halk Hatti nüfusu ile karıştılar (Çorum İl Yıllığı, 2003:21).

Hititler, Yakındoğu tarihinin Mezopotamya dışında en büyük kültürünü oluşturmuşlardır. Anadolu'da ilk büyük uygarlığı kurmuşlardır.

M.Ö. 2000 yıllarında Anadolu'nun orta bölgelerinde yerleşmeye başlamışlardır. Kısa bir süre içinde gelişmiş bir kültür ve çivi yazısıyla işlek bir yazı dili oluşturmuşlardır. Merkezleri Hattuşa'dır (Deniz ve Aydos, 1992:13).

BÖLÜM II

2.1. ÖRGÜN EĞİTİM İÇERİSİNDE GÖRSEL SANATLAR EĞİTİMİ

Görsel sanatlar eğitimi, sanatsal anlatım ve beceriyi geliştiren, özel ilke ve yöntemleri olan bir anlatım ve uygulama dersidir (Sezer, 2001).

Öğrenciler, görsel sanatlar dersi aracılığı ile duygu, düşünce ve yaşantılarını çizgiler, renkler ve biçimlerle anlatma gereği duyarlar ve yaparak yaşayarak öğrenme ortamı bulurlar. Bu arada anlayamadığı, bilmediği konuları da öğrenme fırsatı yakalarken, duygu, düşünce ve hayallerini çalışmalarına yansıtarak kendi kişiliklerinin gelişmesine katkıda bulunurlar. Görsel sanatlar eğitimi öğrencilerde kişilik gelişimi ile yeteneklerini geliştirerek, yapıcı ve yaratıcı etkinliklerle sorumluluk duygusunu da kazandırır. Ama bu öğretmenin dersi işlemesine, özel ve genel metotlarla araç ve gereçleri kullanmasına ve dersi benimsemesine bağlıdır (Sezer, 2001).

2.2. GÖRSEL SANATLAR DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI (2008) ÖĞRENME ALANLARI

Milli Eğitim Bakanlığı Görsel sanatlar eğitimi müfredat programı içerisine “müze eğitimi” öğrenme alanı eklenmiştir.

MEBİGM (2007)'de Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı üç farklı öğrenme alanı altında yapılandırılmış ve müfredat programı da aşağıdaki ana başlıklar altında toplanmıştır.

1. Görsel Sanatlarda Biçimlendirme
2. Görsel Sanat Kültürü
3. Müze Bilinci

2.1.1. Görsel Sanatlarda Biçimlendirme

Çizgi, biçim, doku, leke, yapı, mekan, renk gibi görsel sanat öğeleri ile denge, vurgu, ahenk, değişiklik, hareket, ritim, dereceleme, oran-orantı gibi sanatsal düzenleme ilkelerinin, seçilen etkinlik, önerilen yöntem ve teknikler eşliğinde, duyuşsal ve devinimsel kazanımlara yönelik uygulamalar içinde sezdirildiği, hissettirildiği, geliştirildiği ve pekiştirildiği bir öğrenme alanıdır.

Sanatsal yaratma sürecinde görsel sanat öğeleri ve sanatsal düzenleme ilkeleri, amaç olarak değil araç olarak işlev görmektedir. Yalnız bunlar olmadan insanın duygu ve düşüncelerini dışa vurması, yansıtması, bir anlam yükleyerek işlevselleştirmesi ya da yepyeni bir biçim anlayışıyla ortaya koyabilmesi mümkün değildir. Bu doğrultuda “Görsel Sanatlarda Biçimlendirme” öğrenme alanı diğer öğrenme alanlarıyla birlikte dersin temelini ve genel yapısını oluşturmaktadır (MEBİGM, 2008).

2.1.2. Görsel Sanat Kültürü

MEBİGM (2008)'de “görsel sanat kültürü” öğrenim alanı ile ulaşılmak istenen kazanımlar belirtilmiştir.

“Görsel Sanat Kültürü” öğrenme alanında, öğrencilerin ulaşmaları beklenen kazanımlar, “estetik”, “sanat eleştirisi”, “sanat tarihi” gibi varlığını sanattan alan diğer disiplinlerin birbiri içine geçirilerek sarmal olarak verilmesiyle oluşturulmuştur. Böylelikle sanatsal uygulamalar yapan ve sanat yapmaktan zevk alan bireylerin yetiştirilmesi hedefinin yanı sıra bir sanat eserini çözümlayebilen, sanat eseri niteliği taşıyanla bu niteliği taşımayanı değerlendirebilen, sanatçı ile zanaatçı farkını algılayabilen ve her ikisinin de toplumda yerini ve önemini kavrayabilen, daha da önemlisi sanatçı ile sanatçı olmayı birbirinden ayırt edebilen çağdaş bir nesil yetiştirilmesi hedeflenmektedir. Şüphesiz görsel sanat kültürü deyince akla bu disiplinlerden başka pek çok alan gelmektedir. Ancak ders saatinin sınırlı olması sebebiyle branş ve sınıf öğretmenleri için izlenen bu yolun ilköğretim basamağı için uygun olduğu düşünülmüştür (s:12).

2.1.3. Müze Bilinci

İnsanoğlunun başlangıcından günümüze kadar olan sosyal, iktisadi ve kültürel hayatındaki birikimlerini bünyesinde toplayan müzeler, onları korumakta ve sergilemektedir. Müzeler, insanlık tarihinin gelişim evrelerine tanıklık eden, bu evrelerin başlamasında ve tamamlanmasında rol oynayan en değerli örneklerle sahiptir.

Müzeler, aynı ya da farklı coğrafyalarda, ulusların oluşturdukları medeniyetlerin her alanda ortaya koymuş olduğu ürünleri bünyelerinde barındırırlar. Günümüzde teknolojinin imkanlarıyla daha da kolaylaşan kültürler arası iletişim, farklı ulusların daha kısa sürede birbirini tanımalarına imkan vermektedir.

Var oluşundan günümüze kadar birçok safha geçirmiş olan insanlık, geçmişini tanıma, anlama ve bilme merakı ile doludur. Ulusların geçmişlerinde yaşadıkları tecrübelerin, sosyal ve kültürel birikimlerin maddi kalıntılarını muhafaza eden müzeler, ulusal benliğin oluşmasında da etkili kurumlardır.

Pek çok gelişmiş ülkede müzelerden, etkin bir eğitim ortamı olarak yararlanılmaktadır. Eğitimde aktif olma, tecrübe sahibi olma, çevre, inşa ve etkileşim kavramlarının ön plana çıkmasıyla müzeler, çocuk eğitiminde önem taşıyan kurumlar haline gelmiştir. Çünkü müzeler çocukların yaparak, yaşayarak, duyuşsal, devinimsel, zihinsel, bilişsel ve sosyal gelişimine katkıda bulunabilecek uygun bir ortam sağlamaktadır. Müzeler, çeşitli kültür varlıklarını tanıtarak, çocuklara o toplumun bir bireyi olduklarını hissettirerek kişiliklerini ve öz güvenlerini geliştirmeye yardımcı olur ve çocukların sanatla bağ kurmalarına katkıda bulunur. Küçük yaşlardan itibaren müzelerdeki eserlerle karşılaşan ve bunlarla ilgili etkinlikler yapan bir çocuğun sanat anlayışı gelişmekte ve sanata bakış açısı farklılaşmaktadır. Bu durumdan yola çıkarak “Görsel Sanatlarda Biçimlendirme” ve “Görsel Sanat Kültürü” öğrenme alanlarının yanı sıra “Müze Bilinci” adı altında bir öğrenme alanının verilmesine gerek duyulmuştur. Bu öğrenme alanında yer alan öğrenme mekanları, anıtları, tarihi yapıları, sanat galerilerini vb. içine alacak şekilde geniş tutulmuştur.

“Müze Bilinci” öğrenme alanı ile öğrenciler;

- Görsel sanatların birbirinden farklı dallarında verilmiş olan, aynı zamanda birer kültür ve tarih mirası sayılan eserleri tanırlar. Bu çerçevede öğrenciler, sadece yerel olanı değil aynı zamanda evrensel olanı da gözlemleyebilirler.
- Çok çeşitli ve zengin arkeolojik katmanlardan oluşan Türkiye Cumhuriyeti topraklarını, Anadolu medeniyetlerini tanırlar ve bu değerlere sahip çıkma bilinci edinirler.
- Müzelerin eğitim yoluyla kişilere sunacağı geniş imkanlar ve bakış açılarının yanı sıra, öğrencilerin yeni yaratımları ortaya çıkarması ve içinde buldukları toplumu, coğrafyayı ve bunun sonucunda da farklı kültürleri kavraması sağlanır (MEBİGM, 2008:12-13).

2.3. MÜZE KAVRAMI

Müze, tarih öncesi dönemlerde, tarih devletlerine ait bilim, kültür, din ve güzel sanatlarla ilgili belgeler olarak nitelenen kültür varlıklarını saptayan, bilimsel metotlarla açığa çıkaran, inceleyen ve akademik düzeyde değerlendiren, kültür varlıklarını koruyan, tanıtan, sürekli veya geçici olarak sergileyen, çalışmaların bilimsel sonuçlarını yayımlayan, halkın kültür ve doğa varlıkları konusundaki ilgisini ve sanat zevkini yükselten, çok hızlı bir şekilde gelişen teknoloji karşısında kaybolmaya yüz tutan geleneksel kültürü, yabancı kültür şoklarından korumada ve dünya görüşünü geliştirmede her yaşta insana ömür boyu yardımcı ve etken olan, faaliyeti sürekli bir kültür, bilim ve eğitim kurumudur (Akurgal, 1998).

Akurgal müzelerin içinde bulundurduğu materyal açısından müze tanımı getirirken sanat eğitimcileri ise bu materyalleri izleyen açısında ele almaktadırlar. Buyurgan ve Buyurgan, (2007)'de, müze farklı bakış açıları ile tanımlanmış ve aşağıda müze ile ilgili bazı tanımlara yer verilmiştir:

Müze, sanatsal, kültürel, tarihsel ya da bilimsel ürünlerin sürekli olarak sergilenmesi amacıyla yapılan veya kendisi bu sıralanan nitelikleri nedeniyle halka açık tutulan yapıdır (Sözen ve Tanyeli, 1992; aktaran, Buyurgan ve Buyurgan, 2007).

Müze, zamanda ve mekânda dağınık bir takım objeleri inceleme, etüt etme ve zevk alma amacıyla yerleştirmek için düşünülmüş bir binadır (Allan, 1963; aktaran, Buyurgan ve Buyurgan, 2007).

Buyurgan ve Buyurgan, müze kavramına araştırma görevi de yüklemektedir.

Müze, "Toplumun ve gelişiminin hizmetinde olan, halka açık, insana ve yaşadığı çevresine tanıklık etmiş malzemelerin üzerinde araştırmalar yapan, toplayan, koruyan, bilgiyi paylaşan ve sonunda inceleme, eğitim ve zevk alma doğrultusunda sergileyen, kar düşüncesinden bağımsız, sürekliliği olan kurumlardır" (Madran, 1999; aktaran, Buyurgan ve Buyurgan, 2007).

Aynı yazarlar, müze tanımında, müzeyi gezenlerle materyallerin etkisi üzerinde de durmuşlardır.

Müze, “Gözlem, mantık, yaratıcılık, hayal gücü ve beğeni duygusunun oluşmasına ve gelişmesine katkıda bulunabilecek başlıca yaygın eğitim kurumlarıdır.” (Atagök, 1999; aktaran, Buyurgan ve Buyurgan, 2007).

Yazarlar son olarak müzenin eğitim değeri üzerinde de durmuşlardır:

Müze, sanatsal, bilimsel, geleneğe ait, tarihi, teknoloji ve doğaya ait alanlarda, geçmişin, bugünün ve geleceğin izlerini içinde barındıran, görerek, işiterek, uygulama yaparak, hatta yaşayarak öğrenmenin gerçekleştiği, halka açık heyecan verici öğrenme mekanlarıdır (Buyurgan ve Buyurgan, 2007:70).

Görüldüğü gibi müze ile ilgili yapılan tanımlarda, özde aynı olsa da farklı yorumlar getirilmiştir.

2.4. MÜZECİLİĞİN TARİHSEL GELİŞİMİ

Buyurgan ve Buyurgan (2007)’de müzeciliğin tarihsel gelişimi üzerine, müzenin nasıl ortaya çıktığı ve yaygınlaşması üzerine değinilmektedir.

Akaların en büyük tanrıları Zeus’un (Romalılar Jüpiter diyor) dokuz tane kızı vardır. Bunlara Müz denir. Bu dokuz kız şarkı söyleyerek, rakederek tanrı Apollan’a refakat ederler. Eski Yunan Pantheonunda nağme ve şiir ilham eden mabudeler olan bu kızlardan her biri güzel sanatlardan birini himaye eder. Müze kelimesi eski Yunanlılarda Müz denilen güzel sanatları himaye eden kızlara verilen isimden alınır ve bu kızlar için bir tepede müze adlı bir bina yapılır. Müze, müzlerin mabedi anlamındadır (Şapolyo, 1936; aktaran: Buyurgan ve Buyurgan, 2007). Tapınma

amacıyla düşünölen bu yapı, evrensel anlamda müze kelimesinin çıkış noktasını göstermektedir.

M.Ö. 3. yüzyılda 1.Ptolemy İskenderiye’de ilk müzeyi kurmuştur. Aslında bu müze ilk üniversitedir. Bu müze şekil olarak dini görünmekle birlikte, esasında hem araştırma yapan hem de eğitim yapan bir kurumdur. Bunun yanında 1.Ptolemy kendisi için çok önemli olan anıt konumunda Büyük Kütüphaneyi kurdu. Bu kütüphane devlet kütüphanesi olmakla birlikte, devlet yayınlarını da bulundurmaktaydı. Eğer bir kişi, yeni bir kitapla Mısır’a gelirse, onun bir kopyasını kütüphaneye vermek zorundaydı. Kütüphanede birçok insan kitap kopyalamakla meşguldü. Aynı zamanda kütüphanede kitapta satılıyordu (Wells, 1920).

İzmir’de bulunan Bergama Müzesi de dünyada bilinen ilk müze ve kütüphanelerden biridir (Buyurgan ve Buyurgan, 2007).

Müze düşüncesinin ilk insanlardan beri var olduğunu düşünebiliriz. Orta Asya’daki mezarlarda ve kral ve firavunların mezarlarında bulunan çok değerli eşyalar birer müze konumundadır. Sümerler döneminde bir kütüphanenin varlığı da müze bilincinin varlığını göstermektedir (Buyurgan ve Buyurgan, 2007).

İnsanlığın ilk zamanlarından beri dini inanç açısından ihtiyaç ve zorunluluk olarak ortaya çıkan müze kavramı, daha sonra seçkin ve soylu sınıfın zevk ve ihtişamının bir parçası olarak kurulur.

Rönesans döneminin başlarında manastır ve kiliselerde, bazı saraylarda sanat eserlerinin toplandığı salonlar oluşturulur. Ayrıca feodal beyleri ve aristokratlar tarihi eserleri salonlarında toplayarak dostlarına izletir. Giderek aristokrat aileler ve krallar ihtişamlarını sergilemek için müze oluşturmaya başlar. Krallar bu salonlarında heykeller, vazolar, gümüş ve altın eşyalar, özel eşyalar bulundurur ve ancak güzel sanatlara ya da başka alanlara ait bu değerli ve estetik objeleri sadece asiller görebilirdi. Halk bu zevkten mahrumdur. Tarihi ve sanatsal ürünler şahısların elinde bulunurdu. Rönesans’ın doğuşu ile sanat yeniden canlanır sanat eserleri kral ve prens

saraylarında yine toplanmaya başlar. Dahilerin, büyük ustaların eserleri büyük kilise ve saraylarda toplanır. Coğrafi keşiflerin ilerlemesi, değerli eşyaların tanınmasına ve Avrupa'ya getirilmesine neden olur. Avrupa kralları gibi Türk hakanlarının da saraylarında değerli sanat eserlerinin toplandığı salonlar vardır. Gazneli Mahmut Hindistan'dan topladığı değerli eşyaları sarayında bir müze yaparak toplar. 17. yy. da Türkiye'den birçok tarihi eser Fransa'ya gönderilmeye ve daha sonra da gizlice kaçırılmaya başlanır (Şapolyo, 1936; aktaran: Buyurgan ve Buyurgan, 2007).

Avrupa'da ilk genel müze kurma düşüncesi 1746'larda başlar. Fransa'da kralların saraylarında bulunan eserlerin halk tarafından da izlenebilmesi fikri o zamanlar olumlu karşılanır ve İngiltere'de Oxford Üniversitesi'nde 1679-1683 tarihlerinde, İngiliz koleksiyoncu ve tarihçi Elias Ashmole'nin koleksiyonundan yararlanılarak ilk müze kurulur. Ashmolean Müzesi halk müzesi olarak açılmış olup, dünyadaki en eski halka açık müze olarak kabul edilir. Paris'te de 1750 yılında Lüksemburg Müzesi adı ile dünyanın ilk resmi müzesi kurulur (Şapolyo, 1936; aktaran: Buyurgan ve Buyurgan, 2007).

1793 yılında 16. Lui'nin sarayında ve diğer kralların saraylarındaki krallara ait eşyalar ve tarihi eserler toplanır. Halkın malı olarak düşünülen bu eserler Paris'teki Louvre Sarayı'nda düzenlenerek sergilenir. Bu sarayda genel bir müze oluşturularak, bunun devamında Avrupa'da halka açık birçok müze kurulur (Buyurgan ve Buyurgan, 2007).

Bilim ve sanatın gelişmesiyle, müze düşüncesi de yaygınlık kazanmış ve halkın da ziyaret edebileceği kütüphaneler ve müzeler kurulmaya başlanmıştır. Eğitimdeki yeni arayışlar ve bilimsel çalışmalarla müzelerden yararlanılabileceği ve bunların kazanımları üzerine çalışmalar yapılmaya başlanmıştır.

2.5. EĞİTİM VE MÜZE EĞİTİMİ

Eğitim programlarının dayandığı temel felsefe bilgilerin kazanılması, konulara ve öğretmene ağırlık veren bir yaklaşım yerine öğrenciyi merkez alan, problem çözmeye, duyuşsal özelliklere, yaş ve fiziksel gelişimlerine ağırlık veren bir yaklaşıma yönelmektir.

Öğrenci ve insan merkezli eğitim, ihtiyaçlar ve sorunlar karşısında farklı başlıklar ve konular altında incelenir. Eğitimde açıkça gözlenen sorunlardan biri, eğitim sürecinde yer alan faaliyetler, ortamlar, kullanılan araç ve gereçler, konuların işlenişi insan yaşamı ve bir bağlantı kurulamayışıdır. Var olan eğitimdeki bilgi aktarımı, gösterme ve bilgi tekrarı yerine, eğitimin temel ihtiyacı olan “Neden? Nasıl?” sorularına karşılık gelen merak etmeye, sezmeye, görmeye, dokunmaya, duymaya, hissetmeye ve araştırmaya yönelik olmalıdır (Paykoç ve Baykal, 2000).

Çağdaş öğrenme kuramına göre öğrenmek için aktif katılım gereklidir. Öğrenen bireyin vardığı sonuçlar ise kendi geliştirdiği gerçeğe göre anlamlı olmalıdır (Paykoç ve Baykal, 2000). Bu doğrultuda eğitimde sürekli farklı bakış açılarına ve aktif öğrenme stillerine yer veren, nesnelere bireyin kendi yaşamı arasında bağlantı kuran, deney/uygulama yapma, araştırma, inceleme yapma, gözlem yapma, tahminde bulunma ve sonuçlar çıkarma olanağı sağlayan yaşantılara öncelik verilmelidir.

Temel eğitimde ve yaşam boyu eğitim sürecinde, müzelerden etkin olarak kullanılmasını içeren, çok yönlü öğrenme ve yaşam alanlarını kapsayan müze pedagojisi ortaya çıkmıştır. Bu durum eğitimde ve öğrenmede insan ve toplumla ilgili kaynakların ve yaşamın bir parçası olarak kullanılmasına öncelik vermektedir. Bu durum toplumun ekonomik, sosyal ve kültürel yönden gelişmesi, o toplumun kendi kişiliğinin gelişmesi ve değişmesi açısından önemini ortaya koymaktadır (Paykoç ve Baykal, 2000).

Müze Eğitimi, insanlar arası iletişimi ve etkileşimi geliştirici bir alan olarak, müze ve galerilerin her yaş insan için uygun bir öğrenme ortamı olmasını

amaçlamaktadır. Yaşam boyu öğrenme bireyin ihtiyaçları doğrultusunda gerçekleşir ve en önemli eğitim kaynakları insanlar, ortamlar ve faaliyetlerdir. Müzeler iletişim rolünün bir parçası olarak farklı kültürleri içinde barındıran kendi kültürlerini sunarlar. Müzelerin yaşantılarla bağlantılı olarak verimli kullanılabilmesi ve yaşatılmaları uygun programların geliştirilmesine bağlıdır. Müzede uzaktan öğretim ve yüz yüze öğretim yoluyla iletişim kurulur. Birincisi sergileme sunuş ve materyallerle gerçekleştirilirken ikincisi dokunmayı, çizmeyi, yapmayı, tartışmayı, dramatizasyonu, atölye çalışmasını içerir (Paykoç ve Baykal, 2000).

Buyurgan ve Mercin (2005)'e göre müzelerin günümüzde eğitim misyonunu da üstlendiğini vurgulamakta ve kültürlerarası iletişimin canlılığı için müze ziyaretlerinde eğitim misyonunun öneminden bahsetmektedir.

Müzelerin eğitimdeki önemi konusunda yapılan araştırmalar sonucunda; artık öğrenme, kitapla veya okulla değil, bireylerin hem duyuşsal, hem devinişsel, hem de bilişsel yönden eğitilebilmeleri için müzelerin uygun mekanlar olduğu kabul edilmektedir (Buyurgan ve Mercin, 2005).

Ziyaretçiler müzeyi gezerken doğal olarak bir eğitim sürecinden geçmektedirler. Müzelerin koruma ve sergileme işlevlerinin yanında yaygın eğitime de hizmet etmektedirler. Gelişmiş ülkelerin müzeleri kendi bünyelerinde eğitim bölümleri ve eğitici kadroları oluşturmuşlardır. Seidel ve Hudson (1999) günümüzde batı ülkelerinin, müzelerden programlı ve etkin bir biçimde kullanıldığını vurgulamaktadır.

Bugün müzelerdeki her etkinlik potansiyel bir eğitim yaşantısı olarak görülmekte, hem de doğrudan eğitim planları planlamakta ve gerçekleştirmektedir. Müzelerde yürütülen eğitim hizmetleri, genellikle eğitim bölümleri ve müze eğitimcileri tarafından gerçekleştirilmektedir. Müzelerinin eğitim hizmetlerinin başında da programlı eğitim etkinlikleri gelmektedir. Batı ülkelerinde pek çok müze, çocuklara ve yetişkinlere programlı olarak bilim, kültür, sanat kursları düzenlemektedir (Seidel ve Hudson, 1999).

2.5.1. Dünya’da Müze Eğitiminin Tarihsel Gelişimi

Müze eğitimi bireyin ve toplumun ihtiyacından yola çıkarak doğmuş, gelişmiş ve özellikle gençlerin ve çocukların eğitiminde ön planda tutulmuştur. Bu doğrultuda müzede eğitim çalışmasına önem verilmeye başlanmıştır.

Topallı (2001)’ya göre bir çok dünya ülkelerinin müzeleri, eğitim kurumlarının bir laboratuvarı şeklinde çalışmaktadır. Çocuklara ve gençlere yönelik uygulama ve çalışmalarda müzeler eğitimin bir parçası durumundadır. Müze eğitimi önce A.B.D.’de başlamış, daha sonra İngiltere ve Almanya’da gelişmiş ve bir bilim dalı haline gelmiştir. Özellikle Avusturya’daki bir çok müzede bulunan atölye ve dershanelerde, ana okulu çocuklarına gerçeğe yakın arkeolojik objeler verilerek, hamur veya kilden bunları yapmaları istenir. Kağıt türü malzemeleri kullanarak üç boyutlu mask çalışmaları yaptırılır. Bu yolla ana okulu öğrencileri çok küçük yaşlarda sanat tarihi ve arkeoloji ile tanışmakta ve bilgi sahibi olmaktadır.

1924 yılında The Children’s Museum of Indianapolis (A.B.D) Müzesi, “çocuk müzesi” fikriyle ilk olarak eğitim çalışmalarına başlamıştır. Müze eğitimi alanında çok büyük yenilikler getiren bu müze aynı zamanda dünyanın en eski dördüncü büyük müzesidir. Bu müzenin fizik, tabiat bilimleri, tarih, yabancı kültürler, astronomi ve sanat gibi alanlar adıyla açılmış on galerisi vardır. Güncel konularda sürekli olarak misafir geziler düzenlenmektedir. Çocukların dokunarak öğrenmeleri amacı ile objelerin önüne “Lütfen dokunun” şeklinde uyarı yazıları konarak çalışmalar yaptırılmıştır (Topallı, 2001). Burada öğrencilerin, eğitimde öğrenme stillerinden kinestetik yönlerine hitap eden bir çalışma yaptırılmaktadır.

Sadece eğitim müzelerinin değil, pedagoji müzesi özelliği olmayan müzelerde de eğitim çalışmalarından faydalanılmakta ve eğitim programları düzenlenmektedir.

Eğitim müzesi olmayıp da çocuk ve gençlik bölümleri oluşturmuş, öğrenci ve gençlerle pedagogların denetiminde birtakım çalışmaların yapıldığı müzeler de

bulunmaktadır. Örneğin New York Metropolitan Museum of Art, yoğun çocuk eğitimi programları uygulayarak, okul öncesi çağıdaki çocuklara bir sanat eserine bakmayı öğreten, onun soyut dünyasıyla sanatçının dünyası arasında köprüler kurdurtan programlar, okul ile birlikte randevulu gidilebilen, sınıfın ders programına uyan, bir müze eğitim uzmanı eşliğinde programlar geliştiren, bir uygulama yöntemi kullanan aktif bir müzedir (Topallı, 2001).

2.5.2. Türkiye’de Müze Eğitimi ve Gelişimi

Ülkemizde müze eğitimi, okullarda kurulan müzelerle başlamıştır. Türkiye’de müzelerin eğitim amacıyla kullanılmasına ilk olarak 1868 yılında Galatasaray Lisesi’nde okul müzesi kurulmasıyla başlamıştır. 1930 yılında ise Bursa’da bir ilkokul ve lisede okul müzesi açılması bunu takip etmiştir. 1958’de öğretmenlere rehberlik amacıyla bir müze el kitabı çıkarılmıştır. Müze eğitimi konusundaki bu örneklerle rağmen, müzelerin eğitimde kullanılması pek gündeme gelmemiştir. Yakın bir zamana kadar da her hangi bir ilke ve politika da geliştirilmemiştir (Erdoğan, 2007).

1982 yılında yapılan Birinci Milli Eğitim Şurası’nda müze eğitiminin önemi vurgulanmakta, özellikle büyük müzelerde çocuk bölümleri oluşturulması önerilmiştir. 1986, 1992 ve 1995’te Milli Eğitim Bakanlığı, okul müzeleri ile ilgili yönergeler yayınlamıştır (Onur, Hooper-Greenhill, 1991).

1989’da Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü’nde, 1997’de ise Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü’nde “Müzecilik Anabilim Dalı” kurulmuştur (Onur, 2003). Aynı yıl Eğitim Fakülteleri Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümleri Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalı öğretim programı DDSE içerisinde “Müze Eğitimi ve Uygulamaları” dersi yer almıştır (Mercin, 2003). 2000 yılında da Eğitim Fakülteleri Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalı’nda “Müze Eğitimi ve Uygulamaları” dersi okutulmaya başlanmıştır (Buyurgan ve Buyurgan, 2007). Bu ana bilim dallarının kurulmasındaki amaç müzeyle ilgili yapılan kişisel veya grup

olarak yapılan girişimleri belirli bir kurala bağlamak, örgütlü ve düzenli bir hale getirmek, ülke düzeyine yaymaktır.

Vehbi Koç Vakfı'nın bir kolu olan Akdeniz Medeniyetleri Araştırma Enstitüsü 2002 yılında, amacının “müze eğitimi ülke geneline yaymak, başta müzeler olmak üzere ilgili bütün çevrelerde müze eğitimi anlayışını yaygınlaştırmak” olarak belirttiği “Akdeniz Bölgesi Müzeleri İçin Müze Eğitimi Seminerleri I” girişimini başlatmıştır. Bu girişim üniversite dışında düzenlenen bir çalışma gibi görünmesine karşın, üniversitelerin ilgili anabilim dallarının üyeleri de bu seminere katılmışlardır. Dolayısıyla girişim akademik boyutludur. Burada amaç hem müzecilikteki gelişmeleri konuşmak, hem de ilk kez topluca müze eğitiminin sorunlarını tartışmaktır (Onur, 2003).

1990 yılında, Antalya Arkeoloji Müzesi'nde oluşturulan Çocuk Müzesi'nde bir rehber, bir de eğitimci bulunmaktadır. Müzenin 13 salonundan birini oluşturan bu bölümde oyuncak, kumbara, heykelcik ve el işi sergileri de bulunmaktadır. Bunun gibi İstanbul Arkeoloji Müzesi 1995 yılında, kendi bünyesinde eğitim amacıyla bir Çocuk Müzesi oluşturmuştur. Müzede çocukların resim çalışmaları için boya ve kağıtta bulunmaktadır. Ayrıca çocukların çizgi film izleyebilmeleri için bir köşe hazırlanmıştır. Gerekli duyurular ve ilanlar için bir de pano bulunmaktadır (Mercin, 2003).

1997 yılında, ülkemizde müze eğitiminin yaygınlık kazanması için, uzun vadeli bir çalışma örneği olarak, O.D.T.Ü. Geliştirme Vakfı desteğinde Ankara okullarında, öğretmenler, öğrenciler ve müze çalışanları ile birlikte, müze eğitimi projesi uygulanmış ve bu konuda çalışmalar bugüne kadar geliştirilerek sürdürülmüştür. Projenin amacı, okulumuzda ve müzelerde, öğretmen , öğrenci ve uzman çalışma ve uygulamalarına dayanarak düzenlenen bir müze eğitimi programının bilişsel, duyuşsal ve psikomotor alanlardaki etkililiğini incelemektir (Uğur, 2004).

O.D.T.Ü. Geliştirme Vakfı desteğinde 1997 yılından itibaren, üç yılda bir düzenlenen kuramsal ve uygulamalı eğitim seminerlerine sürekli olarak 25 öğretmen

katılmıştır. Seminerlerde öğrencilere müzelerin ve objelerin analizi, teknik atölye çalışmaları yaptırılmıştır. Öğrencilerin sosyal ve kişisel becerileri kazanması amacıyla uygulanan kulüp etkinlikleri çerçevesinde “Arkeoloji, tarih ve müzecilik kulübü”nün programları ile bütünleştirilmiştir. Öğretmen-öğrenci işbirliği ile hazırlanan ve okullara yaygınlaştırmak amacıyla yapılan gönüllü programlardan birincisi 1998 yılında gerçekleştirilen “Uygurlıklar Köprüsü”dür. Bu çalışmada Anadolu Uygurlıkları 13 grupta belli bir kavram çerçevesinde ele alınmış, her grupta da bir öğretmen görev almıştır. Bu tür müze eğitimi uygulamaları her yıl farklı bir şekilde devam etmiştir (Uğur, 2004).

2002 yılında, Kültür ve Turizm Bakanlığı Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü, Anadolu Medeniyetleri Müzesi uzmanları ve Çatı Çocuk Kültürü Gurubu ile işbirliği yapılarak üç ay süren bir çalışma sonucunda “Gençliği müzelerle buluşturma etkinlikleri” ve “Müzeler haftası kutlama programı” etkinlikleri düzenlenmiştir. Bu çalışmalar bilgilendirme, objelere öykü yazma ve resimleme, drama ev kil çalışması gibi etkinliklerle, kültürel mirasımızı ve eskinin bilimini (arkeolojiyi) anlamak amacıyla yaptırılmıştır (Uğur, 2004).

2006 yılında, Milli Eğitim Bakanlığı, İlköğretim okullarındaki görsel sanatlar dersi kapsamını değiştirerek, görsel sanatlarda biçimlendirme, görsel sanatlar kültürü ve müze bilinci öğrenme alanları ile sınırlandırmıştır. Müze bilinci öğrenme alanının, görsel sanatlar dersi içerisinde yer alması, müze eğitiminin önemini göstermektedir. 2007 yılında, ilköğretim görsel sanatlar dersi müfredat programı MEBİGM tarafından yayınlanmış ve tüm ilköğretim okullarına gönderilmiştir.

2.5.3. Müze Eğitiminin Önemi

Görünüşler hakkındaki bilgimiz, sınır olarak görünen her şeyin aşıldığı ve birden bütün’ün göreliliğini fark ettiğimiz bir noktaya eriştiğinde tamamlanmış olur. Nesnelere bilmek, onların özünün en iç çekirdeğine nüfuz etmek demektir. Bu iç

çekirdekte nesnelere bütün sorunları ile bize kendilerini açarlar (Worringer, 1985:127).

Müze eğitimi açısından da baktığımızda, bu düşüncenin ne kadar önemli ve yerinde olduğunu görebiliriz. İnsanoğlunun başlangıçtan günümüze kadar olan sosyal, iktisadi ve kültürel hayatındaki birikimlerini bünyesinde toplayan müzeler, onları korumakta ve sergilemektedir.

İnsanlık tarihinin gelişim evrelerine baktığımızda, müzelerin bu evrelere başından sonuna kadar tanıklık ettiğini söyleyebiliriz. İnsanlığın gelişimi, farklı insan toplulukları ile iletişimi sonucunda oluşmuştur. Kültürlerarası kaynaşmanın pekişmesi açısından da önemli olan iletişimin, ulusların oluşturdukları medeniyetleri, bilgi-bulgu ve belgelerle, bir sonraki insan topluluklarına iletirler (Varol, 2001). Çağdaş müze kavramı dediğimiz bu anlayış, müze eğitiminin gerekliliğini ortaya koymaktadır.

Çağdaş müze anlayışında amaç, farklı eğitim etkinlikleriyle toplumun her kesimini müzeye çekip, onları eğitmektir. Ancak, toplumun her kesiminden önce çocukların ve gençlerin müzeye çekilmesi gerektiği inancıyla müzeler, çalışmalarını öncelikle bu kesimi hedefleyerek planlarlar. Okullarla müze arasındaki kurulan ilişki bu kesime ulaşmanın en kısa yolunu oluşturmaktadır (Çakmak, 2002).

Müze eğitiminde öğrencilerin kinestetik yönünü kullanarak dokunmayı, görsel yönlerini kullanarak görmeyi, duyuşsal yönleriyle de bilgi ediniminde karşılıklı iletişim ve sözselleştirme kurmaktadır.

Çakmak (2002)'ın çalışmasında çağdaş eğitimcilerin, gelişen eğitim yöntemleriyle, eğitimin sıra ve tahta ile sınırlı olmadığı düşüncesi vurgulanmaktadır. Okul eğitiminde, öğretmen, öğrencilerin hiç rastlamadığı, duyularıyla sezmediği olgular hakkında konuşmaktadır. Fakat müzede, çocukların görerek, dokunarak, koklayarak aletleri ve araçları kullanabilir ve bunları hissedebilirler. Burada asıl bahsedilen konu ise okul, öncelikli ve birinci olarak çocukların zihinsel

kavrayışlarını, müze eğitiminde ise çocukların kendi öznel düşünce ve yeteneklerini geliştiren duyguları ve atmosferi sağlamasıdır.

Müze eğitimi amacıyla gerçekleştirilen müze ziyaretlerinin öğrenci kazanımlarını, Buyurgan ve Buyurgan (2007)'de şu şekilde sıralanmıştır.

Müze ziyaretinde beklenen öğrenci kazanımları:

- Müzede uyulması gereken kuralları ifade eder.
- Müzede sosyal yaşamı yansıtan eserleri farklı sanatsal yollarla ifade eder.
- Müzedeki eserlerden yola çıkarak sosyal yaşamın özelliklerini ifade eder.
- Müzedeki eserlerden yola çıkarak geçmişin ve bugünün sosyal yaşama ait olaylarını karşılaştırır.
- Sosyal yaşamda var olan tören çeşitlerini öğrenir.
- Müzede geçmişteki yaşam kültürlerini gösteren eserleri tanır.
- Geçmiş ve günümüzdeki yaşam kültürüne ait farklı ve benzer nesnelere karşılaştırır.
- Müze ziyaretlerinden zevk alır.
- Müzedeki koleksiyonların özelliklerine göre sınıflandırılmış eserler bütünü olduğunu kavrar.
- Müzedeki eserlerin belirli duygu, düşünce ve durumları yansıttığını ifade eder (s:99-100).

2.5.4. Görsel Sanatlar Eğitiminde Müze Eğitimi

Batıda kültürel bilinçlenmeler süresince, bireyin eğitiminde oyunun, el becerisine dayalı çalışmaların ve sanatın önemi anlaşılmıştır. Sanata ve sanat-kültür eğitimine ilişkin dersler, giderek daha çağdaş yaklaşımlarla, eğitbilimsel önemi ve kültür açısından değeri anlaşılmaya başlanmıştır. Bu süreç içerisinde, çeşitli düşünürler, sanat bilimcileri, kuramcılarını farklı yaklaşımlarla sanatın eğitim ile ilişkisini kurmuşlardır (San, 1983).

Tümel anlamdaki, insanın yaşamı içinde sanatın eğitbilimsel rolünü vurgulayan sanat eğitimi ile belli sanat dallarındaki öğrenimin birbirinden kavram olarak bile ayırmlaşamadığı toplumumuzda, sanat eğitimi alanında da pek çok inceleme, çalışma ve araştırmaya gereksinim bulunmaktadır (San, 1983:9). Günümüzde görsel sanatlar dersi kapsamında, öğrencilerin müze eğitimi gelişimi üzerine, kavramsal ve uygulama çalışmaları çerçevesinde inceleme ve araştırma çalışmaları yapılmakta ve bu alandaki ilgi artmaktadır.

Buyurgan ve Mercin (2005) müzelerin, alışık olduğumuz ders sisteminden farklı bir çalışma ortamı sunduğunu belirtmektedirler.

Ülkemizde son yıllarda müze ve müze eğitimi kavramı, sanat eğitimcilerine farklı bir bakış penceresi açan, etkili bir sanat öğretimi olanağı sunan bir alan olarak karşımıza çıkmıştır. Sanat eğitimcisinin ve öğrencilerinin sıklıkla başvurduğu ve yararlandığı müze ve sanat galerileri çeşitli özel eğitim programları düzenlemektedirler. Öğrencilerin olduğu gibi öğretmenlerinde alışık oldukları sınıf ve atölye ortamından uzaklaşarak daha canlı, yaşayarak, gözlemleyerek, görerek, yorumlayarak, deneyim edindiren bir ortamda ders yapmak, daha yaratıcı olacaktır. Bu ortamı yaratan kurumların başında müzeler, galeriler, sanatçı atölyeleri ve tasarımcı stüdyoları gelmektedir (Buyurgan ve Mercin, 2005).

Müze ortamı ve onun türleri, özellikle sanat müzeleri, sanat öğretmenleri için okullarda gerçekleştirilmesi mümkün olamayacak estetik yaşantılar ve deneyimler elde etmeye yönelik olanaklar sağlamaktadırlar (Buyurgan ve Mercin, 2005).

Gelişen teknoloji ile birlikte, 21. yüzyılda daha fazla kişi seyahat edecek, gelecek kuşaklar bu seyahatlerinde bir çok müze, daha çok çeşitli sanat eserleri ve farklı mimarileri zenginliği görebilecektir. Müze ve sanat galerilerinde, etkili bir görsel sanatlar öğretimi sonucu olarak, zoraki, göstermelik çalışmalardan uzak, baskı yapılmamış öğrenciler daha mutlu, çalışmaktan keyif almış ve bu keşfetmenin doyumunu hissederler (Buyurgan ve Mercin, 2005). Bunun sonucunda, gelecek kuşakların yaşama bakışı, hisleri, duyguları daha farklı olacaktır.

Yazarlar müze eğitimini, öğrencilerin duygu ve hislerinin yanında yaratıcı, heyecan verici ve kalıcı yönüne de dikkat çekmektedir.

Müzelerde, eserlerin sergilenmesiyle sanat öğrencileri ile eserler arasında bağlar oluşturarak, bireylere bir yandan bilgisini genişletme ve derinleştirme, akıl yürütme alışkanlığı kazandırılırken, diğer yandan da onların hayal gücünü ve duygu dünyasını zenginleştirerek yaratıcılıklarına katkı sağlayacaktır. Müze eğitiminde, eserlerin aslına bakılarak yapılacak eğitim ile bireyler, geleneksel eğitim sisteminden kurtularak daha heyecan verici, farklı, etkin ve kalıcı bir eğitim alma şansını yakalayacaktır (Buyurgan ve Mercin, 2005).

Yazarlara göre, görsel sanatlar dersi kapsamında gerçekleştirilen gezi ve gözlem, eğitimde etkili yöntemlerden birisidir.

Gezi-gözlem ile yapılan çalışmalar, alınan öğretimi kitaba bağımlı kalmaktan ve sınıf ortamından kurtarmakta ve daha kalıcı yaşantılar sağlamaktadır. Gözlemle yapılan çalışmalarda duyu organlarının fazlalığı, öğrenme yaşantısının kalıcılığını pekiştirmektedir. Bu anlamda dersin amacı çerçevesinde öğrenciler eğitim amaçlı olarak fabrika, müze, kütüphane, galeri, çeşitli devlet kurumları vb. gibi yerlere

götürülerek doğrudan gözlem yaptırılabilir (Halis, 2001; aktaran, Buyurgan ve Mercin, 2005).

Müzelere yapılacak okul veya sınıf gezilerinin verimli olabilmesi için, müze ziyaretinin programlı bir şekilde yapılması gerekmektedir.

2.6. VERİMLİ BİR MÜZE ZİYARETİ SÜRECİ NASIL ORGANİZE EDİLİR?

2.6.1. Müze Ziyareti Öncesi Öğretmen Hazırlığı

Müze ziyaretinde öğrenme potansiyelinin yüksek olabilmesi için öğretmen tarafından programlı bir müze ziyareti düzenlenmelidir.

Müze ziyareti öncesi öğretmen hazırlığı;

1. Gidilecek müzeyi belirlemek,
2. Müzeye gidecek uygun tarihi saptamak,
3. Gidilecek müzenin idaresi ile bağlantı kurmak,
4. Öğretmenin görev yaptığı kurumu bilgilendirip gerekli izni alması,
5. Okulöncesi, ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarında öğrenci velilerini bilgilendirmek ve gerekli izni almak,
6. Ziyaret edilecek müze ile ilgili gerçek veya mitolojik hikayeleri öğrenmek,
7. Öğrencilerle “Müzede dikkat edilmesi gereken kurallar” konusunda karşılıklı soru cevaplarla bilgi alışverişinde bulunmak,
8. Öğrencileri müze ziyaretinin detayları ile ilgili bilgilendirmek,

9. Müze ziyareti ile ilgili planın yapılması, ön anket, son anket, çalışma kağıtları ya da müze rehberinin hazırlanması (Buyurgan, Mercin, 2005:155-161).

2.6.2. Müzede Sorumluluklar

Müze ziyaretinin detayları hakkında öğrenciler bilgilendirilmeli, bir takım gereksinimlerini karşılayabilecek biçimde yönlendirilmelidir. Bunları şu şekilde sıralayabiliriz:

1. Öğrencilerin müze ziyaretinin süresi dikkate alınmalı,
2. Doğal ihtiyaçlarını karşılayacakları mekan gösterilmeli,
3. Bahçe, giriş-çıkış ve danışma gösterilmeli,
4. Müze ziyareti süresince öğrencilerle birlikte olmalı, bireysel ya da grup olarak bilgi alışverişinde bulunulmalı,
5. Soru ve cevaplarla düşünce ve yaratıcılıkları cesaretlenmeli,
6. Her an yanlarında olduğunu hissettirmeli ve güven verilmeli,
7. Müze ziyaretinin sorunsun geçmesi için, gerekli yönlendirmeler yapılmalıdır (Buyurgan ve Buyurgan, 2007).

2.6.3. Müze Ziyaretinden Sonra Yapılabilecek Öğretmen Hazırlığı

Müze eğitimi sadece ziyaret ile kalmamalı, sonrasında konu ile ilgili etkinlik uygulamaları yapılabilir. Buyurgan ve Buyurgan (2007)'a göre müze eğitimi sonrasında yapılabilecek etkinlik örnekleri şu şekilde belirlenmiştir:

1. Öğrencilerden müze ile ilgili şiir, kompozisyon ve hikaye yazmaları istenebilir,
2. Müzenin tarihçesi ve müzedeki tarihi eserlerle ilgili edindiği bilgiler ve gözlemler soru-cevapla pekiştirilebilir,
3. Müzedeki gözlemler doğrultusunda resim ve üç boyutlu çalışmalar gibi sanatsal uygulamalar yapılabilir,
4. Müzedeki eserler üç boyutlu çalışma yapmaya uygun ise kil ve benzeri yoğurma maddeleri ile uygulama yapılabilir,
5. Müzeyi tanıtan bir afiş tasarlanabilir,
6. Müzede tutulan notlar ve çizilen resimlerden oluşan bir pano hazırlanabilir,
7. Müzedeki eserlerden yola çıkarak grup çalışmaları oluşturulabilir,
8. Müzede sergilenen nesnelere, giysi, hikayelerden yola çıkarak canlandırmalar yapılabilir,
9. Müzedeki eser ve o dönemin yaşantısı ile ilgili dramalar yapılabilir,
10. Öğrencilere müzede beğendikleri, etkilendikleri bir eserle ilgili hikaye yazmaları istenebilir.

2.7. YARATICILIK

Literatürde yaratıcılık farklı şekillerde yer almaktadır.

Bugün biz geçmişin sanatını hiç kimsenin görmediği bir biçimde görüyoruz. Aslında bambaşka bir biçimde algılıyoruz (Berger, 2006:16).

Yaratıcı güç her adlandırmadan kaçır; son çözümlemede, sözle anlatılamaz bir giz, bizi en gizli yanımıza değin sarsmaktan uzak kalmaz. İlişimize değin biz bu güçle doluyuz. Nasıl olduğunu söyleyemiyoruz, fakat değişen bir ölçüde kaynağına yaklaşabiliriz (Klee, 2005:55).

Yaratıcı güç soyut bir kavramdır ve uygun ortamlar oluşturulduğunda, birey tarafından ortaya çıkarılmaya hazırdır. Türkdoğan (1984) yaratıcılığı daha çok yeteneğe bağlamaktadır.

Yaratıcılık, kişinin, eski bilgi ve yaşantılarına dayanarak yeni nesne ve düşünceler ortaya koyma olayına, öğretimde, yaratma denir. “Kişinin bir tür sentez yapma gücü ve yeteneğidir.” Yani yaratıcı kişi, sorunlara yeni çözüm yolları bulan, karmaşık ve yeni düzeyde bir birleşim (sentez) yapabildir (s:26).

Sungur (1997)’de, yaratıcılığın tüm insanların doğasında var olduğu yalnız farklı boyutlarda yer aldığı belirtilmektedir. Aynı zamanda yaratıcılık geliştirilebilecek özel bir yetenek olarak kabul edilmektedir.

Kırıoğlu’nun yaratıcılık tanımı, kalıtımına, kültür ortamına, eğitim ve öğretimine göre kişiden kişiye farklılık göstermektedir.

Aklın bir ürünü olarak yaratıcılık yetenek gibi, zeka gibi içinde bulunduğu alanlar ve yoğunluk bakımından kişiden kişiye değişir. Kimi insanlar diğerlerine göre daha çok ya da daha az yaratıcıdır. Yine kimileri, kimi alanlarda ötekilere göre daha

yaratıcı ya da az yaratıcıdır. Kişilerin yaratıcı davranışlarındaki bu farklılık kalıtıma, kültür ortamına, eğitim ve öğretime bağlıdır. Bu nedenle kesin bir dille söyleyebiliriz ki, hiçbir zaman kimi insanlar yaratıcıdır, kimileri değildir denemez. Her insan az ya da çok olanak bulduğunda yaratıcı davranış sergileyebilir (Kırıçoğlu, 2005).

Torrance (1968)'e göre yaratıcılık kişinin sorunlar karşısında, problemin çözümünde yeni ve farklı bir ürün ortaya koymasındır. Erdoğan (2006) bunu şu şekilde yorumlamaktadır:

“Bu bağlamda Torrance yaratıcılığı bir eylem olarak tanımlamıştır. Bu eylem artistik olabileceği gibi, mekanik ve teorik de olabilir” (s:62).

Selçuk (1997) yaratıcı davranış, yeniliğin bir alt alanı olarak ele almakta ve yaratıcılık olgusu çoğunlukla yenilik yerine kullanılmaktadır. Yaratıcılık ve yenilik arasında tanımlama farkını da şu şekilde ayırmıştır.

Yeni ve yararlı olan düşüncelerin bir kişi veya grup tarafından üretilmesini yaratıcılık olarak adlandırabiliriz. Bu yararlı fikirlerin eylemde, başarılı biçimde uygulamaya konması yenilik olarak karşımıza çıkar (Selçuk, 1997).

Çağımızda hızla değişen ve gelişen toplum ve teknoloji karşısında yaratıcı ve yeniliklere açık, eleştirel düşünme becerisine sahip bireylere ihtiyacımız her geçen gün artmaktadır (Abacı ve Diğerleri, 2005).

Abacı ve Diğerleri'nin yaratıcılık tanımı ise düşünsel ve duygusal alanla ilgilidir.

Her bireyde var olan geliştirilmeyi ve desteklenmeyi bekleyen yaratıcılık; hem düşünsel hem de duygusal yaşamı kapsamaktadır (Abacı ve Diğerleri, 2005).

Yaratıcılık kalıtım, kültür ortamı, eğitim ve öğretim, kazanılmış bilgiler, düşünce ve duygulara bağlı ortaya çıkan bir olgu diyebiliriz. Buna göre, müze eğitiminin yaratıcılığa katkısı azımsanmayacak derecede etkilidir.

2.7.1. Yaratıcılık Eğitimi

Öğrencilerin öğretme ve öğrenmede yaratıcı davranışlarını geliştirmek için, eğitim ortamının yaratıcılığı destekleyici şekilde düzenlenmesi gerekir (Özsoy, 2007). Aynı yazar yaratıcılığın oluşmasını şöyle açıklamaktadır.

Öğrencilerde yaratıcı düşüncenin oluşması bir bakıma buluş yolu, araştırma, soruşturma ve mükemmel öğrenme stratejileri, güdümlü tartışma, örnek olay, gösterip yaptırma yöntemleri ile sorgulayıcı tartışma, küçük ve büyük grup tartışması, münazara, canlandırma, oyunlaştırma, gözlem, deney, beyin fırtınası, workshop, gösterim, problem çözme, olay bulmaca, alan gezileri gibi geniş bir yelpazede çeşitli tekniklerden yararlanılmasına bağlıdır (s:154).

Yalnız öğrenci bu çalışma ve uygulamaları gerçekleştirirken, kendini özgür hissetmelidir.

Özsoy çocuklara yaratıcı çalışmalar yaptırılırken, onların yaş özelliklerine dikkat edilmesi gerektiğinden bahsetmektedir. Yaratıcı çalışmaların başarıya ulaşmasında bu özelliklerin göz ardı edilmemelidir.

Özsoy (2007) çocuklara yaratıcı çalışmaları yaptırırken, somut işlem dediğimiz 2-7 yaş arasında canlandırma ve oyunlaştırma teknikleri; soyut işlem dediğimiz 11-15 yaş arasında şiir, hikaye ve anı gibi yazımlara ek olarak resim, seramik, modelaj gibi görsel sanatlar; bilimsel hayaller kurma geliştirme tekniklerine eğilimlerine dikkat edilmelidir.

Eğitim ortamı öğrencinin problemin farkına varmasına, onu anlayıp sınırlamasına, denenceler kurmasına ve diğer öğrenciler ve gerektiğinde okul dışından kişilerle birlikte çalışmasına imkan verecek şekilde dzenlenmiş olmalıdır (Özsoy, 2007:154).

Yaratıcı eğitimde Tansuğ, sanat biçimlerinin nasıl somutlaştığını belirtmektedir. Düşünceyi somutlaştıran yazıdır. Sanat ise biçimleri de düşünceyi de tüm ruhsal ve duyarlıksal içerikleri ile somutlaştırır (Tansuğ, 1988).

şimdiye kadar yapılan müze eğitimi çalışmalarında, pek çok öğrencinin yaratıcılık kavramı ve onun tasarımıdaki rolünde değişimin olduğunu göstermektedir. Müze ile ilgili deneyimlerin yaratıcılık ve tasarım hakkında sağlam bir düşünce erevesi sağladığını göstermektedir. Bununla birlikte müze eğitimi yaratıcılığın derinliği hakkında bir boyut getirmiştir (Caban ve Wilson, 2004).

Torrance (1968)'de yaratıcı okul yöneticisinin de önemi vurgulanmaktadır. O'na göre okul yöneticisi eğitim ve okul konusundaki yeniliklere açık olmalı, varolan sorunlar karşısında, çözümler ve kestirimler üretebilmelidir.

2.8. İLGİLİ ARAşTIRMALAR

Müze ziyareti ve müzeyi eğitim amaçlı kullanma konusunda, yapılan çalışmaların birbirinden habersiz, araştırma ve uygulama yapmak gibi bir olay ve süreç söz konusudur.

Konumuzla direkt ya da dolaylı yoldan ilişkilendirilebilecek bazı araştırmalar, farklı araştırmacılar tarafından çeşitli zamanlarda araştırma içerisine alınmıştır. Bunları kısaca ele alırsak;

DONALD (1991) müzelerin eğitimdeki rolünde artma olduğu ve müzelerde öğrenme

ve bunun ölçülmesinin, eğitimdeki önemli sorunlardan biri olduğu vurgulanmaktadır. Müzelerin ilginçliği ve çekici gücü karşısındaki kazanımların bilgi edinme, düşünme, problem çözme, motivasyon ve yaratıcılık olduğu belirtilmiştir. Farklı müze türlerinin de (güzel sanatlar müzesi, doğa tarihi müzesi, bilim müzesi, arkeoloji müzesi vb.) farklı öğrenme biçimlerini sağladığı açıklanmıştır.

TOPALLI (2001) ilk ve orta dereceli okullarda güzel sanatlar eğitimi kapsamında müze eğitiminin rolü ve önemi çerçevesinde, öğrencilere uygulanan ön anket ve son anket sorularına verilen yanıtlar, öğrencilerin müze gezisi sırasındaki ilgileri ve geri bildirimleri müze eğitiminin, tarihi eserler ve kültürel varlıkların tanınmasında, öneminin farkına varılmasında ve koruma bilincinin gelişmesinde rolü olabileceğini ortaya konmuştur. Müze gezisinin ardından üç boyutlu uygulama çalışmaları, öğrencilerin eğlenerek kalıcı bir şekilde öğrenmeyi tamamladıkları görülmektedir. İlköğretim kurumlarında Resim-iş dersinde Çok Alanlı Sanat Eğitimi yöntemiyle görerek, yaşayarak ve uygulayarak farklı kültürlerle etkileşim içinde bulunarak öğrencilerin müzeyi sevmeleri, müze ziyaretini alışkanlık haline getirmeleri, müzeden bir eğitim kurumu olarak faydalanabilmeleri hedeflenmiştir.

VAROL (2001) ilköğretim okulları ikinci kademe programı resim-iş dersinde müze eğitiminin yeri ve önemi; İlköğretim okulları ikinci kademe görsel sanatlar dersi öğretmenleriyle yapılan görüşme sonucu değerlendirilerek ortaya koyulmuştur. Bu araştırmada, müze eğitimi yoluyla tarihi eserler ve kültür varlıklarının tanıtımı, onları korunma duyarlılığının kazandırılması, geçmişteki kültür ve sanat değerlerinin çağdaş estetik değerler arasındaki ilişki bilincinin sağlanması hedeflenmiştir. Görsel sanatlar dersi öğretmenleriyle görüşme tekniği uygulanarak, görsel sanatlar dersinde “müze eğitimi”nin yeri ve önemi anketi yapılmıştır. Elde edilen bulgular doğrultusunda görsel sanatlar dersinde öğretmenlerin atölye ve uygulamadaki zorluklara rağmen müze eğitimine yönelik çalışmalara yer verdiği belirlenmiştir. Bu doğrultuda müze eğitiminin önemi yansıtılmıştır.

BUYURGAN (2002), Müze Eğitimi ve Uygulamaları dersi kapsamında, G.Ü.G.E.F. Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalı öğrencileri ile Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ne ziyaret yapılmıştır. Müze ziyareti ile ilgili öğretim elemanı hazırlıkları yapılmıştır; gidilecek müzeyi belirlemek, uygun tarihi saptamak, müze yönetimi ile bağlantı kurmak, görev yapılan yerden gerekli izin alınması, gidilecek müze ile ilgili bilgi toplamak, müzede yapılacak etkinliği müze personeline açıklamak, müzede dikkat edilmesi gereken kuralları öğrencilere hatırlatmak, müze ziyaretinin detaylarını öğrencilerle paylaşmak... Müze ziyareti sonrası Anadolu Medeniyetleri konulu mozaik tasarım proje ve uygulama çalışması planlanmıştır. Bu projenin amaçları ise şu şekilde belirlenmiş; müze ziyaretini sanatsal uygulamalara dönüştürmek, öğrencilerin karşılıklı fikir alışverişinde bulunmaları, malzeme paylaşımı ve atölye sorumluluğunu yerine getirmeleri, zamanı verimli kullanma ve mozaik tekniği hakkında bilgi sahibi olma... Anadolu Medeniyetleri Müzesi ziyareti ve sonrasında yapılan mozaik tasarım sergisi açılmıştır. Sergi açılışında ise kurdele kesme yerine, yerde bir fayans çekiçle kırılmıştır. Sergi açılışı, sergi konusuyla bütünleşmiştir. Proje çalışmaları süresince öğrencilerinin yaratıcılıkları desteklenmiştir.

MERCİN (2002) AGSL'nde görev yapan yönetici ve öğretmenlerin, müzelerin sanat (resim) eğitimi amaçlı kullanılması hakkındaki görüşleri incelenmiştir. Ayrıca müzelerin sanat eğitimi amaçlı kullanılmasına ilişkin mevcut durum ve müzelerin sanat eğitimi amaçlı kullanılmamasının nedenleri saptanmaya çalışılmıştır. Araştırmanın evrenini AGSL, örneklemini ise random yöntemiyle saptanan 8 ildeki AGSL oluşturmaktadır. Veri toplama aracının uygulanması yönetici ve öğretmenlerle sınırlandırılmıştır. Araştırma sonucundaki veriler SPSS (Statistical Package for the Social Science) for Windows 9.0 programından yararlanılarak elde edilmiştir. Veriler t-testi, varyans analizi (one-way) ve aritmetik ortalamalardan yararlanılarak yorumlanmıştır. Bu araştırmanın verileri şu şekilde sonuçlanmıştır; Öğretmenlerin çoğu müzelerin sanat eğitimi amaçlı kullanımına katıldıkları

belirlenmiş, öğretmenlerin yarısından fazlasının müzeleri sanat eğitimi amaçlı kullanamadıkları görülmüş, öğretmenlerin çoğunun müzeleri kullanamama nedeni olarak en çok öğretim programlarının uygun olmamasını, deneyimlerinin olmamasını ve müzelerde kendilerine rehberlik yapacak kişilerin olmayışını belirttikleri saptanmıştır.

ÇAKMAK (2002) günümüz Türkiye'sinde örgün sanat eğitiminde müzelerin yeri konusu araştırılmış, elde edilen bulgular şu şekildedir; Müzelerin başlıca iki sorunu vardır: Biri nesneye; müzedeki koleksiyona, diğeri topluma; özellikle öğrenciye olan sorumluluğu. Müzelerin, günümüzde vurgulanan en önemli işlevi insanlarla koleksiyonlar arasında ilişki kurmasını sağlamaktır. Müze eğitimi kavramı da bu işleve bağlı olarak ortaya çıkıyor. İnsanların müzedeki koleksiyonlarla ilişki kurabilmeleri müze eğitiminin temelini oluşturmaktadır. Dolayısıyla bizim, müzedeki koleksiyonları eğitim amacıyla nasıl kullanılacağını bilen, özel eğitim almış kişilere ihtiyacımız olduğu yönündedir.

ALTUN (2003) müzelerin eğitimdeki yeri ve bu bağlamda müzelerin eğitim olanakları (araç-gereç-personel) açısından yeterlilik durumları araştırılmış, müzelerin eğitim olanakları açısından yeterlilik durumları (araç-gereç-personel) ile ilgili yapılan anket çalışması sonucunda Ankara müzelerinin bu konuda yeterli olmadığı görülmüştür. Sonuçlar one-way Anova tekniği ve aritmetik ortalama ile değerlendirilerek yorumlanmıştır. Müze türleri ile eğitim olanakları açısından yeterlilik durumları arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür. Yüzde ve frekans dağılımlarından ise müzelerin müze eğitim uzmanları, eğitim servisleri ve eğitim programları bulunmadığı, müzelerde atölye çalışmaları ve kurslar düzenlenmediği, bilgisayar desteğinden yararlanılmadığı, çocuklar ve özürllüler için hazırlanmış sergilemeler ve eserlerin imitasyonu olmadığı görülmüştür. Bu durumda müzelerin eğitim yönüne ağırlık vermedikleri, özellikle eğitim uzmanlığı konusunda büyük ölçüde personel eksikliği bulunduğu söylenebilir.

Bireylerin müzelere gitmeme sebeplerine ilişkin yönetici görüşleri doğrultusunda elde edilen yüzde ve frekans sonuçlarına göre velilerin ve okulların konuyla ilgili olumsuz tutumları, müzelerin kendini tanıtamaması, müzelerin müze içi eğitim faaliyetleri açısından yetersiz olması bireylerin müzelere gitme sebepleri arasında görülmüştür. Bu durumda bireylerin müzelere gitme konusunda bilinçsiz oldukları bununda müzelerin, okulların ve velilerin konuyla ilgili olumsuz tavırlarından kaynaklandığı söylenebilir.

BUYURGAN (2004), Müzede Etkin Öğrenme ile verimli bir müze ziyareti uygulayabilmek ve geçerli olabilecek bir eğitim yöntemi sunma düşüncesiyle hareket edilmiştir. 35 kişilik Beytepe ilköğretim Okulu 4-C sınıfı öğrencilerine, müzede öğrenme etkinliği yapılmış, ön test ve son test çalışması uygulanmıştır. Çalışma öncesi okul yönetimi ve veliler bilgilendirilerek, öğrencileri müzeye götürecek araç ayarlanmıştır. Müze olarak Anadolu Medeniyetleri Müzesi seçilmiştir. Önceden müze yetkilileri ile bağlantı kurulmuştur. Araştırmacı tarafından öğrencilerin seviyesine uygun bir müze kılavuzu hazırlanmış ve ziyaret sırasında not almaları, çizim yapabilmeleri için hatırlatmalar yapılmıştır. En az ilgili öğrencilerin dahi ziyaret sırasında çeşitli notlar almaları ve çizimler yapmaları, merak ve ilgilerinin arttığını göstermektedir. Bu durum alışılmış öğrenme biçimlerinin dışında kalan örneklerin etkinliklerle yapıldığında öğrencileri daha istekli hale getirmektedir. Müze ziyareti süresince öğrenmenin başarılı olmasında, araştırmacının hazırladığı müze rehberi ve geniş kapsamlı hazırlıkların etkisi büyüktür. Öğrencilerin müze ziyareti sırasında istekli, heyecanlı oldukları ve bilgi edindikleri de gözlemlenmiştir.

ÇETİN (2006) bu araştırma; Türkiye’de Eğitim Fakültelerinde Resim- İş Anabilim Dallarında müze eğitiminin sanat tarihi, sanat eleştirisi ve ana sanat atölye uygulamalarına etkisini literatür tarama, yapılmış organizasyonların sonuçlarının değerlendirilmesi ve öğrenci görüşlerinin belirlenmesi yöntemiyle hazırlanmıştır. İlk bölümde sanat, eğitim, sanat eğitimi, müze ve müzecilik, müzelerin dünyada ve Türkiye’de tarihsel gelişimleri, müze

çeşitleri, müze ve eğitim, sanat tarihi, sanat eleştirisi ve ana sanat atölye uygulamaları konuları ele alınmış ve incelenmiştir. İkinci bölümde ilgili yayın ve araştırmalar kapsamında müze ziyaretlerinin hazırlığı, uygulamaları ve değerlendirmeleri, örnek müze ziyareti ile yapılan uygulamalar ve sonuçları, uygulama ile ilgili öğrenci çalışmaları ve görüşlerinin yanı sıra örnek incelemesi yapılmıştır. Dördüncü bölümde müze eğitiminin sanat tarihi, sanat eleştirisi ve ana sanat atölye uygulamaları derslerine olan etkisinin Resim-Ş Eğitimi Öğrencilerinin görüşlerine dayalı olarak incelenmesi konulu nitel araştırma uygulanmıştır. Nitel araştırma yöntemiyle çıkan sonuçlar betimsel ve içerik analizi ile değerlendirilmiştir.

Sonuç olarak Türkiye ve Dünya'daki müze eğitiminin gelişmeleri ,genel kavramlar, uygulamalar ve nitel araştırma ile elde edilen sonuçlar ile değerlendirilmiştir.

MERCİN (2006) bu araştırmanın amacı, Resim dersini müze kaynaklı oluşturmacı öğrenme yaklaşımı etkinliklerine göre uygulamanın erişkiye, kalıcılığa ve tutuma etkisini ve ayrıca deney grubundaki öğrencilerin uygulanan öğretim hakkındaki görüşlerini belirlemektir.

Araştırma sonucunda, müze kaynaklı oluşturmacı öğrenme yaklaşımı etkinliklerine dayalı öğretimin uygulandığı deney grubu ile geleneksel öğretimin uygulandığı kontrol grubu arasında erişki, kalıcılık ve tutum puanları açısından deney grubu lehine anlamlı fark bulunmuştur. Ayrıca deney grubundaki öğrenciler, Resim dersinde uygulanan öğretime yönelik olarak, müze kaynaklı oluşturmacı öğrenme yaklaşımı etkinliklerine dayalı öğretimin derste başarılarını olumlu etkilediği; müze gezileri, grup dinamiği ve belgesel izleme etkinliklerinden çok hoşlandıkları; resim dersinin diğer derslere göre yerinde görerek öğrenme, farklı etkinlikleri uygulama ile zevkli geçmesi bakımından farklı olduğu ve uygulanan öğretimin bundan sonraki resim derslerinde de uygulanmasını bekledikleri görüşündedirler.

BUYURGAN (2007) tarih dersi kapsamında programlı bir müze ziyareti bildirisinde, 9. sınıf öğrencileri ile gerçekleştirilen programlı müze ziyareti süreci ve öğrencilerin kazanımları ortaya koyulmuştur. Öğrencilerin, Anadolu Uygarlıkları ünitesini en istekli, bu dönemlere ait gerçek objeleri içinde barındıran Anadolu Medeniyetleri Müzesi'nde öğrenebilecekleri düşüncesinden hareketle müze ziyareti programlanmıştır. Ders öğretmeni ve müze ile bağlantı kurulmuş; öğrencilere etkin ve kalıcı öğrenmeyi sağlayacak, amaca uygun aktiviteleri kapsayan müze rehberi hazırlanmıştır. Müze ziyareti üç aşamada gerçekleşmiştir. Ziyaret öncesi öğrencilere ön anket uygulanmıştır. Müzede, müze eğitim uzmanlarının bilgilendirmeleri eşliğinde müze gezilmiş; tabletler karşısında akıcı, esnek ve özgün düşünmeyi sağlayan çalışma yaprağı uygulanmıştır. Müze ziyareti bitiminde, akıcı düşünmeyi sağlayan çalışma yaprağı ve kazanımları ölçen son anket doldurulmuştur. Öğrencilerin ön anket ve son ankete verdiği cevaplar ve çalışma yaprakları tablolaştırılmış; sonuçlar frekans ve yüzde olarak verilmiş ve yorumlanmıştır. Araştırmanın sonucunda, müze ziyareti sürecinde ilgili, heyecan verici ve kalıcı bir öğrenmenin gerçekleştiği görülmüştür.

ÇILDIR (2007) bu tezin amacı, müzelerin yaygın eğitimle ilgili boyutunu araştırarak Feza Gürsey Bilim Merkezinde öğretmenlerle gerçekleştirilen yetişkin eğitimi uygulanmasına ilişkin genel anlamda olumlu ve olumsuz öğretmen algıları ve kuramın müzede fen öğrenme-öğretme durumlarının düzenlenmesinde sağladığı yararlar ve oluşturduğu güçlüklerle ilişkin öğretmen görüşlerindeki değişim izlenmiş. Araştırmada genel tarama modeli ile nitel araştırma teknikleri birlikte kullanılmıştır. Araştırmacı tarafından literatür taraması yapılarak, veri toplama amacıyla, katılımcı gözlem yapılmış ve anket düzenlenmiştir. Hazırlanan anketler öğretmenlere uygulanmıştır. Anketin güvenilirliği test edilerek evrendeki bilim merkezine gelen 10 öğretmene anket formu uygulanmıştır. Öğretmenlerin görüşlerini belirlemek amacıyla elde edilen veriler içerik analizi tekniğiyle çözümlenmiştir. Bu çerçevede yapılan araştırma 6 bölümden oluşmaktadır. Tezde çağdaş müzeciliğin günümüzde müzelerin birer eğitim kurumu olduğuna işaret ettiği üzerinde durulmuş ve

araştırmanın amacı, önemi ile tanımlara yer verilmiştir. Sonuç olarak Feza Gürsey Bilim Merkezinin yetişkin eğitimi uygulaması için uygun bir kurum olduğu, öğretmenlerin etkinlikten olumlu yönde etkilendikleri görülmüştür.

Görsel, duyuşsal ve kinestetik öğrenme biçimlerinin öğrenmede etkisinin büyük olması dolayısıyla bir müze ziyareti söz konusu olunca, müze ziyaretinin ve eğitiminin bu özellikleri etkilememesi düşünülemez. Bu nedenle müze ziyareti ve etkinliklerinin öğrenme biçimlerini etkileyip etkilemediğini araştırmak için bu çalışma düzenlenmiştir.

2.9. ÖLÇME ARAÇLARI

2.9.1. Öğrenme Biçimleri

Öğrenme biçimleri üzerine yapılan araştırmalar öğretmenlere öğrencilerin kendi öğrenme biçimleri yoluyla nasıl eğitim verebilecekleri konusunda yön vermektedir (Dunn ve Dunn, 1992).

2.9.1.1. Görsel, Duyuşsal, Kinestetik Öğrenme Biçimleri

Bilginin alınması ve işlenmesinde öğrenciler "*öğrenme modeli*" olarak adlandırılan farklı karakteristik etkilenme ve tercihlere sahiptirler. Bazı öğrenciler, gerçek olgulara, verilere yönelirken, diğerleri teorilerle ve matematiksel modellerle daha yakındır. Bu farklı karakteristik özellikler karşısında bilginin resimler, diyagramlar, şemalar gibi görsel biçimlerine, yazılı ve sözlü tanımlamalar şeklinde sözel biçimde ya da aktif olarak ve kendi duygu ve düşünceleriyle kişisel olarak öğrenmeyi tercih ederler (Deniz, 2003).

Eğitimin diğ er bir amacı da, öğrencilere kendi tercih ettikleri ve daha az tercih ettikleri öğrenme modellerinde onların becerilerini geliştirmelerine yardımcı olabilmektir. Öğrenme modelleri, yapılan çalışma veya öğrencilerin sınıflandırılmasında istenen genişlikte bir tasarım için iyi bir ortam sağlarlar. Burada eğitimde beklenen amaç, her gruptaki öğrencinin ihtiyacı olan öğrenme yöntemini belirlemek ve en az bir süre öğrenciyi bu öğrenme biçimiyle karşılaştırmaktır (Deniz, 2003). Öğrencilerin öğrenme stilini belirleyerek, her öğrenme stiline uygun öğrenme malzemesi ve öğretim yöntemi hazırlamak, başarıyı artırır.

Miller farklı öğrenme biçimlerini belirlemenin en basit ve yaygın yolunun duyulara dayandığ ından bahseder.

Kısa adıyla VAK modeli olarak adlandırılan bu sistem, öğrenenleri görsel, duyuşsal ya da kinestetik olarak tanımlar. Görsel öğrenenler, çoğ unlukla görsel bilgilerle öğrenirler, duyuşsal öğrenenler, çoğ unlukla duyma yoluyla öğrenirler ve kinestetik/dokunsal öğrenenler dokunma ve hareket yoluyla öğrenirler (Miller, 2001). VAK modeli olarak bilinen öğrenme biçimlerini Erdoğ an (2006)'da, alışkanlıklar ve algısal tercihler olarak adlandırmaktadır.

Öğrenme stilinin bilgi işleme alışkanlıkları, algısal tercihler ve güçlükler, motivasyonel ve psikolojik faktörler gibi alt boyutları vardır. Algısal tercihler, öğrencilerin öğrenirken kullanmayı tercih ettiğ i ortamlar, materyaller ve kullanılan mesajların kullanma biçemi olarak adlandırılmaktadır. Öğrenme biçemleri; kinestetik, duyuşsal ve görsel olmak üzere üç başlık altında toplanmaktadır (Erdoğ an, 2006).

Öğrenme stillerini uygulama ilkelerine yönelik tavsiyeler ise şu şekilde maddelenmiştir;

a. İnsanların çoğ u öğrenebilir.

b. Öğretimsel çevreler, kaynaklar ve yaklaşımlar farkı öğrenme stillerine göre

ayarlanabilir.

c. Herkesin gücü vardır, ama bu güçler farklı farklıdır.

d. Herkesin öğretimsel tercihleri vardır ve bunlar ölçülebilir.

e. Öğrenme stillerine göre yapılan düzenlemelerden sonra öğrenci başarısı artar.

f. Öğretmenler öğrenme stillerini öğretimleri sırasında kullanabilirler (NTVMSNBC 2008, Mayıs 20).

Orhan (2008)'e göre beyin, VAK öğrenme modelini algılayış biçimi çeşitli özelliklere göre belirlenmiştir.

Beyin dışardan gelen verileri, ya görüntü olarak, ya ses olarak ya da duygu olarak kaydeder. Görüntü olarak kaydeden insanlar görsel, ses veya kelime olarak kaydeden insanlar işitsel, olayda da duygu olarak kaydeden insanlar dokunsal olarak adlandırılır (Orhan, 2008). Kısaca görsel insanlar görüntü, işitsel insanlar ses, dokunsal insanlar kas hafızasına sahiptirler.

İnsanların % 75"inde bu üç sistemden ikisi birlikte bulunur, ancak bir sistemi daha baskın kullanır. Ayrıca yalnızca görsel, yalnızca işitsel ve yalnızca kinestetik (dokunsal) sistemi kullanan insanlar da bulunmaktadır (Orhan, 2008).

Orhan (2008), içinde bulunduğumuz eğitim sisteminin, öğrenme biçimleri açısından, uygulama ve işlenişteki sorunlarını açıkça dile getirmektedir.

Orhan (2008), eğitimdeki en önemli sorun olarak, öğrencilerin kendi öğrenme biçimlerini tanımama ve bilmemelerine bağlıyor. Bizim eğitim sistemimizin daha çok işitsel yani duyuşsal ağırlıklı olması, görsel ve kinestetik özelliklere sahip öğrencilerin sorun yaşamasına ya da başarısız olmalarına neden olmaktadır. Oysaki ülkemizde duyuşsal özelliklere sahip birey sayısı diğer özelliklere göre daha azdır.

Öğrenme tekniklerindeki bu sıkıntının çözümünü yazar şöyle belirliyor; hangi öğrenme biçimine sahip olduğumuzu bilmemiz, kendi yaşam kalıplarımızın belirlenmesi açısından da önemlidir.

Görsel, duyuşsal ve kinestetik özelliklere sahip bireyler, birbirlerinden farklı algılama ve öğrenme biçimine sahiptirler. Her bir öğrenme stiline, birbirinden farklı olan özelliklerini şu şekilde belirleyebiliriz.

Görsel

Karadeniz (2007)'e göre görsel özelliğe sahip bireyler, en iyi görerek öğrenirler ve bilgiyi algılamaları bu açıdan önemlidir. Öğrenme aşamasında, resimler, grafikler, diyagramlar ya da ana hatlarla görsel olarak sunulmasını tercih ederler. Görsel öğrenenler özel yaşamlarında düzenli, titiz ve sistemlidirler. Karışıklık ve dağınıklık onları rahatsız eder. Görsel bireylerin özellikleri kısaca şu şekilde özetlenebilir:

- Duyduğu yönergelerden daha çok gördüklerine dikkat ederler.
- Sözel tariflerin tekrarlanmasını isterler.
- Sözcüklerin ağızdan dökülüşünü izlerler.
- Görüntüleri zihinlerinde kolayca canlandırabilirler.
- Çalışırken ağırlıklı olarak not tutmaya çalışırlar.
- İnsanların davranışlarını gözlemlerler.

- Şemalar, tablolar ve grafikleri kolaylıkla algılayabilirler.
- Anlatılanları zihinlerinde canlandırabilirler.
- Sözel yönergeleri kullanmak yerine haritaya gereksinim duyarlar (Demirel ve Diğerleri, 2006; aktaran: Karadeniz, 2007).

Görsel bireylerin özelliğini sanat eğitimi açısından San (1983), şöyle belirtiyor:

Görsel özelliğe sahip bireylerde içerik biçime ağır basmaktadır, sanatsal olandan çok eğitsel olan önem kazanmaktadır. Bu da anlayış olarak sanat dersi anlayışından çok, sanat yoluyla eğitime yaklaşmaktadır (San, 1983).

Duyuşsal

Duyuşsal öğrenen bireyler, bilginin sözel olarak sunulmasını ve bir bütünü algılayabilmek için, parçalar halinde sunulmasını tercih ederler. Bu özelliğe sahip bireyler, okuyarak öğrenmek yerine dinlemeye ihtiyaç duyarlar ve sohbet etmeyi, başkaları ile çalışmayı severler. Öğrenme ortamında pasif olmalarına rağmen, konunun içsel özelliğinden haberdardırlar. Hatırlamak istediklerini, birileri kendilerine anlatıyormuş gibi duyarak hatırlarlar (Karadeniz, 2007). Duyuşsal bireylerin özellikleri kısaca şu şekilde özetlenebilir:

- Konuşma ve dinlemekten hoşlanırlar.
- Yüksek sesle okur ve kendi kendilerine anlatırlar.
- Öğrenmek için birinin anlatmasına ihtiyaç duyarlar.

- Haritalardan çok sözel tarifleri ve yönergeleri tercih ederler.
- Sessizlikten hoşlanmazlar (Demirel ve Diğerleri, 2006; aktaran: Karadeniz, 2007).

Kinestetik

Bu öğrenme grubunun özelliklerini taşıyan bireyler, yaparak-yaşayarak öğrenirler. Öğrenme süreci içerisinde, öğrenme materyalleri ve diğer bireylerle etkileşim içerisinde olmak isterler. Sürekli olarak hareket halinde olduklarından, harekete dayalı öğrenme faaliyetlerini ve çalışmalarını tercih ederler. Kinestetik özelliğine sahip olan öğrenciler, hem görmeye, hem de duymaya ihtiyaç duyabilirler. Kinestetik bireylerin özellikleri kısaca şu şekilde özetlenebilir:

- Uzun süre oturmaktan çok sıkılırlar.
- Buldukları yerde sürekli hareket halinde olurlar.
- Her şeye dokunmak isterler.
- El becerisi gerektiren işlerde başarılıdırlar.
- Konuşmalarında ağırlıklı olarak ellerini kullanırlar.
- Elleri aldıkları araçları inceleyip söküp takmak isterler (Demirel ve Diğerleri, 2006; aktaran: Karadeniz, 2007).

Bu özellikler ve eğilimler doğrultusunda, Clark (2008) görsel, duyuşsal ve kinestetik özelliklerin etkilerine yönelik öğrenci görüşleri anketi sorularını, kendi içerisinde gruplandırmıştır.

2.9.1.2. Görsel, Duyuşsal ve Kinestetik Öğrenme Ölçekleri

Bu ölçek, bize günlük öğrenme faaliyetlerimize katabileceğimiz çeşitli öğrenme becerilerini kazandırmak amacıyla tasarlanmıştır. Bu öğrenmeyi öğreten; tercih ettiğimiz öğrenme biçimlerini hazır kullanmaktansa kendi tercihimizin farkına vararak, güçlü ve zayıf taraflarımızı bir öğrenci olarak anlamamıza olanak sağlar (Clark,2008).

Clark (2008)'e göre bu ölçekler mutlak bir anket gibi anlaşılmalı ve yüzde yüz kesin doğru olarak algılanmamalıdır. Bu durum, bize modelin dayandığı (görsel, duyuşsal, kinestetik) üç önemli dayanağın anlaşılmasına yardım etmektedir. Bu anketin öğrenme biçimi, yapım ve algı olarak iki önemli noktaya dayanmaktadır.

Clark (2008)'a göre bütün öğrenciler yeni bir bilgi öğrenmek ve deneyim elde etmek için üç öğrenme biçiminden de yararlanırlar. Genellikle görsel, duyuşsal ve kinestetik teoriye göre bunlardan birini ya da her ikisini kullanarak daha iyi öğrenilebilir. Öğrenci bir işi yaparken bir öğrenme biçimini tercih edebilir ya da ikisini birleştirebilir.

Clark, VAK öğrenme biçimleri anketi olarak adlandırılan ölçeğinin hazırlanmasında; görsel, duyuşsal ve kinestetik özellikteki bireyler hakkındaki araştırmaları sonucunda farklı tespit ve gözlemlerde bulunmuştur. Bu tespit ve gözlemleri, hazırlamış olduğu ölçeği oluşturmuştur. O'na göre:

Görseller genellikle okuma ve yazma işlerini severler ve yazdıklarını hatırlarlar, bir toplantıda çok dikkatlidirler, yazılı olanlardan çok tablolar, videolar, şekilleri tercih ederler, aynı yazıyı bir defadan fazla okumazlar, aldıkları not talimat şeklinde ve daha çok görsel olana yönelirler...

Duyuşsallar genellikle kendileriyle konuşurlar, okuma ve yazmada zorluk ekerler, çevresindekilerle çok sık konuşurlar, dudaklarını hareket ettirirler, yüksek sesle konuşurlar...

Kinestetikler genellikle dokunmayı ve hareket etmeyi severler, hareket ve dış uyararı yoksa konsantrasyonu kaybederler, not tutmayı tercih ederler, bunu hareket olsun diye yaparlar; okurken önce konuya sonra ayrıntıya yönelirler, kullandıkları defterlere çizimler, diyagramlar ve renklendirmeler yaparlar

Clark görsel, duyuşsal ve kinestetik öğrenme biçimleri lğini hazırlamadan önce literatür taraması da yapmıştır. Goffield (2004), Kolb (1984) ve daha birçok araştırmacının yaptığı çalışmalardan yararlanarak lğini geliştirmiştir.

Tablo 1: Öğrencilerin sorulara verecekleri seçenekler doğrultusunda ortaya çıkabilecek seçenekler tablosu.

1	2	3	4	5
Hiç Uygulamıyorum	Arada Sırada Bir Kez Uyguluyorum	Bazen Uyguluyorum	Sık Sık Uyguluyorum	Her Zaman Uyguluyorum

Clark (2008), sorular karşılığında verilecek seçeneklerde, dikkat edilecek kuralları şu şekilde belirtmektedir.

- Yanıtlar drşte olmalıdır.
- Doğru ya da yanlış olması önemsizdir.

- Yeterince düşünülmeden seçenekler işaretlenmemelidir.
- Bir seferde 36 ifadenin tamamı doldurulmalıdır.

VAK anketinde yer alan soruları, Clark (2008) şu şekilde belirlemiş ve öğrenme özelliklerine göre gruplamıştır.

Birinci Bölüm - Görsel

1. Çok not alıyorum, bir şeyler karalamaktan hoşlanıyorum.
2. Konuşurken, iyi bir göz kontağı sağlamayan kişilerle işbirliği yapmak benim için çok zordur.
3. Listeler ve notlar hazırlarım, çünkü onları hazırladıkça daha iyi hatırlarım.
4. Roman okurken dikkatimi daha çok giysilerin resimlemesine, tanımlanmasına, senaryosuna, kurgusuna ve benzeri şeylere veririm.
5. Daha iyi hatırlamak için, bana anlatılanları not etmeye ihtiyaç duyarım.
6. Konuya odaklanmak ve dikkatimi toplamak için bilgi aldığım kişiyi görmeye ihtiyaç duyarım.
7. Bir kişi ile ilk kez karşılaştığımda giyimine, görsel özelliklerine ve zarifliğine dikkat ederim.
8. Bir toplulukta iken yapmayı sevdiğim şeylerden birisi geride durmak ve insanları izlemektir.

9. Bilgiyi anımsadığımda hafızamda onu görebilirim ve nerede gördüğümü hatırlayabilirim.

10. Eğer yeni bir yöntem ve teknik açıklamak zorunda kalırsam onu yazmayı tercih ederim.

11. Boş zamanlarımda çoğunlukla televizyon seyretmeyi ve kitap okumayı tercih ederim.

12. Eğer öğretmenimin, benim için bir mesajı varsa, bunu hatırlattığında çok rahat olurum.

İkinci Bölüm – Duyuşsal

1. Okurken yüksek sesle okurum ve kafamda sözcükleri duymak için dudaklarımı hareket ettiririm.

2. Konuşurken bana cevap vermeyen kişilerle işbirliği yapmak beni sıkıntıya sokar.

3. Çok not almam, fakat söyleneni hep hatırlarım. Not almak beni konuşan kişiden uzaklaştırır.

4. Bir roman okurken sohbet, konuşma, diyalog vb. gibi pasajlara oldukça dikkat ederim.

5. Bir problem çözerken veya yazarken kendi kendimle konuşmayı severim.

6. Konuşan kişiye odaklanmasam dahi konuşan kişinin söylediği şeyleri anlayabilirim.

7. Bir şeyi defalarca tekrar etmem daha kolay hatırlamama neden olur.

8. Bir topluluk içerisindeyken yapmaktan hoşlandığım şeylerden birisi bir konu hakkında detaylı konuşmaktır. İyi bir konuşmacıyla bunu yapmak benim için önemlidir.

9. Bir gazeteden bilgi almak yerine, bir radyodan bilgi almayı tercih ederim.

10. Yeni bir yöntem ve tekniği açıklamak zorunda kaldığımda onu anlatmayı tercih ederim.

11. Boş zamanlarımda çoğunlukla müzik dinlerim.

12. Eğer öğretmenimin bana bir mesajı varsa, beni telefonla aradığında kendimi daha iyi hissederim.

Üçüncü Bölüm – Kinestetik

1. Her hangi bir konuyu dinleme ve okumada başarılı değilim. Çalışmaya eldeki taslak ve projeye başlamayı tercih ederim.

2. Konuşurken, beni duygusal olarak desteklemeyen kişilerle işbirliği yapmam bana zor gelir.

3. Ben öylesine karalar, not alırım. Fakat nadiren bunlara geri dönüp bakarım.

4. Bir roman okurken duygulara, üzüntülere, eylem ve drama vb. pasajlara çoğunlukla dikkat ederim.

5. Okurken dudaklarımı kıpırdatırım.

6. Söyleyecek doğru şeyleri hatırlayamadığım zamanlar ellerimi çok hareket ettiririm, kelimelerin yerlerini karşılıklı değiştiririm.

7. Benim masam düzensiz ve karışıktır.

8. Bir topluluk içindeyken, dans etmek, oyun oynamak gibi faaliyetlerden hoşlanırım.

9. Bir toplantıda veya bir masada oturduğumda kendimi sıkıntılı hissederim. Hareket etmeyi severim.

10. Bir konuyu açıklamak zorunda kaldığımda onu hareketlerle anlatmayı tercih ederim.

11. Boş zamanımda çoğunlukla egzersiz yapmayı tercih ederim.

12. Eğer öğretmenimin bana bir mesajı varsa, direkt olarak benimle konuştuğunda kendimi daha rahat hissederim.

2.10. PİLOT ÇALIŞMA

Araştırmadan önce pilot çalışma yapılmıştır. Bu pilot çalışmada 40 kişilik, 6.Sınıf öğrencisine test uygulanmış, geçerlilik ve güvenilirlik hesaplanmıştır.

(1-12) Görsel

Alfa: 0,5350

Standart Madde Alfa: 0,5534

(13-24) Duyuşsal

Alfa: 0,3577

Standart Madde Alfa: 0,3713

(25-36) Kinestetik

Alfa: 0,5496

Standart Madde Alfa: 0,5488

Geçerlilik için maddeler arası korelasyona bakılarak, bunların yeterli derecede birbiriyle ilişkili olduğu görüldü.

2.11. HİPOTEZ TEST ETME

Hp 1: Müzede yapılan etkinlikler, görsel öğrenme özelliğini etkiler.

$$Mg1 \neq Mg2$$

Mg1=Ön test ortalaması

Mg2=Son test ortalaması

Hp 2: Müzede yapılan etkinlikler, duyuşsal öğrenme özelliğini etkiler.

$$Md1 \neq Md2$$

Md1=Ön test ortalaması

Md2=Son test ortalaması

Hp 3: Müzede yapılan etkinlikler, kinestetik öğrenme özelliğini etkiler.

$$Mk1 \neq Mk2$$

Mk1=Ön test ortalaması

Mk2=Son test ortalaması

BÖLÜM III

3.YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, nicel olup ve sebep-sonuç ilişkisine dayanan keşfedici bir çalışmadır. Keşfedici çalışmalarda kavramlar daha önceden geliştirilir, öncelikler ortaya konulur, işlevsel tanımlar geliştirilir ve araştırma tasarımı ortaya konulur. Bu tür araştırmalarda keşfedicilik bir problemin çözümü için kullanılabilir, pratik çalışmalarda da uygulanabilir (Cooper ve Schindler, 1998).

Bu çalışmada öğrencilerin müze eğitimi ile öğrenme biçimleri arasında bir ilişkinin olup olmadığı araştırılmış, ön test, etkinlik ve son test çalışması yaptırılmıştır. Müze eğitiminin, görsel, duyuşsal ve kinestetik öğrenme biçimleri üzerindeki etkileri belirlenmeye çalışılmıştır.

3.2. Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın evreni, 2008 yılı itibari ile Milli Eğitim Bakanlığına bağlı Çorum il merkezinde bulunan Bahçelievler İlköğretim Okulu'nda eğitim gören, yedi şubede 207 kişiden oluşan 6.sınıf öğrencileridir. Örneklemi ise 95 öğrencidir.

3.3. Verileri Toplama Tekniği

Araştırmada konuyla ilgili gerekli taramalar yapılarak, müze eğitiminin önemi ve eğitime katkısı incelenmiş ve verilerin toplanmasında, müze eğitimi öncesi ve sonrası olmak üzere ön test ve son test yapılarak desteklenmiştir.

Araştırmadan önce pilot çalışma yapılmıştır. Bu pilot çalışmada 40 kişilik, orum Merkez Yahya Kemal Beyatlı İlköğretim Okulu 6.Sınıf öğrencisine test uygulanmış, geçerlilik ve güvenilirlik hesaplanmıştır.

Araştırmada uygulanan anket iki ana bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm kişisel bilgilerin yer aldığı (yaş, cinsiyet, ana babanın öğrenim durumu ve ailenin aylık geliri), ikinci bölümde ise öğrencilerin görsel, duyuşsal ve kinestetik özelliklerine yönelik anketten oluşmaktadır. İkinci bölüm 12 görsel, 12 duyuşsal ve 12 kinestetik özelliklerine yönelik sorulardan oluşmaktadır (EK2). Bu anket-test uygulamasının, ön ve son testinde de aynı sorular sorulmuş, yalnız son test uygulanırken birinci bölüm çıkarılmıştır. Müzede yapılacak çalışmadan iki veya üç gün önce denek öğrencilere ön test yapıldıktan hemen sonra bilgi sahibi olmaları için önceden hazırlanan dört sayfalı broşür dağıtılmıştır (EK1). Broşür dört bölümden oluşmaktadır (kapak - kimlik bilgileri, müzede uyulması - dikkat edilmesi gereken kurallar, müze krokisi - gezilecek istikamet ve orum Müzesi hakkında genel - özet bilgiler).

Anket uygulamasında, Clark (2008)'de yer alan VAK öğrenme biçimleri anketi olarak adlandırılan ölçek kullanılmıştır. Öğrencilerin görsel, duyuşsal ve kinestetik yönlerini belirlemek amacıyla kullanılan bu ölçek, müze ziyaretinden önce ön test, müze eğitimi çalışmasından sonra son test olarak uygulanmıştır.

orum Müzesi'ne gidilecek uygun tarih saptanarak, bu tarih aralığının müze yetkilileri tarafından da uygun olup olmadığı araştırılarak, bu tarihlere denk gelen uygun zamanda okul yönetimi tarafından gerekli resmi izin alınmıştır. Kendi

imkânları veya velileri tarafından getirilen, örnekleme oluşturan 95 öğrenci, 10-15'erlik gruplarla belirtilen zamanda, müzedeki etkinliğe katılmışlardır.

Araştırmada uygulama bölümünü oluşturan müze eğitimi çalışması öncesi denek öğrencilere, “müzedeki dikkat edilmesi gereken kurallar” karşılıklı soru cevaplarla bilgi alışverişinde bulunulmuştur. Bir müze yetkilisinin rehberliğinde öğrenciler, müze hakkında bilgilendirilerek, gerçek ve mitolojik hikâyeler anlatılarak, müze ziyaretinin detayları ile ilgili bilgilendirme yapılmıştır. Etkinlik planı (EK3), üç bölümden oluşmaktadır (drama, kelime bulmaca ve vazo resimleme). Drama çalışmasında, müzenin nadide eserlerinden “Yörüklü Hüseyinde Vazosu”nun bulunuşu ve resmi kurumlara haber verme aşamaları işlenerek canlandırılmıştır. Kelime bulmaca çalışmasında ise, Çorum Müzesi ile ilgili üç soru sorularak, cevap karşılığı olarak, doğru sözcüğün kutucuklara yazmaları istenmiştir. Vazo çiziminde, “Yörüklü Hüseyinde Vazosu”nda olduğu gibi, öğrencilerin kendi yaratıcı fikirlerini de katarak, bir vazo çizimi yapmalarını ve resimlemeleri istendi.

Çalışmaya dahil olan öğrencilere müze eğitimi öncesi dağıtılan broşür, müzedeki rehber eşliğinde gezilerek alınan bilgiler, drama çalışması ve kelime bulmaca duyuşsal yönlerine; müzenin gezilmesi, drama çalışması, vazo çizimi görsel yönlerine; müzenin gezilmesi, drama çalışması kinestetik özelliklerine yönelik çalışmalardır.

Araştırma sırasında öğrencilerin yaptığı etkinlik çalışmaları örnek olarak alınmıştır (EK4).

3.4. Verilerin Analizi

Yapılan bu araştırmada Çorum Merkez Bahçelievler İlköğretim Okulu 6.Sınıflarında eğitim gören öğrencilere, kişisel görsel-duyuşsal-kinestetik özelliklerine yönelik, toplam 36 açık uçlu soru (12 görsel, 12 duyuşsal ve 12

kinestetik) yöneltmiş, aynı sorular müze ziyareti öncesi ve sonrası olmak üzere tekrarlanmıştır. Katılımcıların sorulara verdikleri cevaplar tek tek incelenerek, SPSS 10.0 programı ile frekans ve yüzdeleri hesaplanmış, ön ve son test arasındaki farklar ortaya konmuştur.

BÖLÜM IV

4. BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde; müze ziyaretine katılan Çorum Merkez Bahçelievler İlköğretim Okulu 6.Sınıf öğrencilerine ait ön ve son test sonucunda elde edilen bulgular ile yorumlara yer verilmiştir. Bu bulgular SPSS 10.0 programı ile hesaplanmıştır.

4.1. Araştırmaya Katılan Çorum Merkez Bahçelievler İlköğretim Okulu 6.Sınıf Öğrencilerine Ait Kişisel Bilgiler.

Çorum Merkez Bahçelievler İlköğretim Okulu'nda eğitim gören ve araştırmaya katılan öğrencilere ait kişisel bilgiler tablolarla aşağıda gösterilmiştir.

Tablo 2: Araştırmaya katılan Çorum Merkez Bahçelievler İlköğretim Okulu 6.Sınıf öğrencilerinin, cinsiyetlerini gösterir dağılımı.

Araştırmaya katılan öğrencilerin yaşlarının dağılımı.	(n=95)	
	f	%
Kız	57	60,0
Erkek	38	40,0
Toplam	95	100,0

Çorum Merkez Bahçelievler İlköğretim Okulu 6.sınıflarında eğitim gören ve araştırmaya katılan 95 öğrencinin, % 60'ı (n=57) kız, % 40'ı (n=38) erkektir.

Araştırmaya katılan 6.sınıf kız öğrencilerinin sayısı, erkek öğretmenlerin sayısından fazla olduğu görülmüştür.

Çorum Merkez Bahçelievler İlköğretim Okulu'nda eğitim gören ve araştırmaya katılan öğrencilerin yaş durumlarının dağılımı tablo 4'te gösterilmiştir.

Tablo 3: Araştırmaya katılan Çorum Merkez Bahçelievler İlköğretim Okulu 6.Sınıf öğrencilerinin yaşlarını gösterir dağılım.

Araştırmaya katılan öğrencilerin yaşlarının dağılımı.	(n=95)	
	f	%
11	44	46,3
12	51	53,7
Toplam	95	100,0

Tablo 3'de görüldüğü gibi; Çorum Merkez Bahçelievler İlköğretim Okulu 6.Sınıflarında araştırmaya katılan 95 öğrencinin, 11 ve 12 yaş aralığında oldukları görülmüştür.

Çorum Merkez Bahçelievler İlköğretim Okulu'nda eğitim gören ve araştırmaya katılan öğrencilerin babalarının eğitim durumlarının dağılımı tablo 4'te gösterilmiştir.

Tablo 4: Araştırmaya katılan Çorum Merkez Bahçelievler İlköğretim Okulu 6.Sınıf öğrencilerinin, babalarının eğitim durumlarını gösterir dağılım.

Araştırmaya katılan öğrencilerin babalarının eğitim durumlarının dağılımı.	(n=95)	
	f	%
Okur-yazar değil	-	-
İlkokul	8	8,4
Ortaokul	9	9,5
Lise	28	29,5
Lisans	42	44,2
Lisans üstü	8	8,4
Toplam	95	100,0

Tablo 4'te görüldüğü gibi; Çorum Merkez Bahçelievler İlköğretim Okulu 6.Sınıflarında araştırmaya katılan 95 öğrencinin babalarının eğitim durumlarında okur-yazar olmayan çıkmamıştır. Aynı zamanda araştırmaya katılan grup içerisinde babanın eğitim durumunda lisans eğitiminin çoğunlukta olduğu görülmektedir.

Çorum Merkez Bahçelievler İlköğretim Okulu'nda eğitim gören ve araştırmaya katılan öğrencilerin annelerinin eğitim durumlarının dağılımı tablo 5'te gösterilmiştir.

Tablo 5: Araştırmaya katılan Çorum Merkez Bahçelievler İlköğretim Okulu 6.Sınıf öğrencilerinin, annelerinin eğitim durumlarını gösterir dağılım.

Araştırmaya katılan öğrencilerin annelerinin eğitim durumlarının dağılımı.	(n=95)	
	f	%
Okur-yazar değil	1	1,1
İlkokul	19	20,0
Ortaokul	7	7,4
Lise	37	38,9
Lisans	26	27,4
Lisans üstü	5	5,3
Toplam	95	100,0

Tablo 5'te görüldüğü gibi; Çorum Merkez Bahçelievler İlköğretim Okulu 6.Sınıflarında araştırmaya katılan 95 öğrencinin annelerinin eğitim durumlarında 1 okur yazar olmayan çıkmıştır. Aynı zamanda araştırmaya katılan grup içerisinde annenin eğitim durumunda lise eğitiminin çoğunlukta olduğu görülmektedir.

Çorum Merkez Bahçelievler İlköğretim Okulu'nda eğitim gören ve araştırmaya katılan öğrencilerin ailelerinin gelir durumlarının dağılımı tablo 6'te gösterilmiştir.

Tablo 6: Araştırmaya katılan Çorum Merkez Bahçelievler İlköğretim Okulu 6.Sınıf öğrencilerinin, ailelerinin gelir durumlarını gösterir dağılım.

Araştırmaya katılan öğrencilerin ailelerinin gelir durumlarının dağılımı (Türk Lirası).	(n=95)	
	f	%
500,00	1	1,1
600,00	2	2,1
700,00	2	2,1
800,00	2	2,1
900,00	2	2,1
1000,00	4	4,2
1200,00	5	5,3
1300,00	1	1,1
1500,00	7	7,4
1700,00	1	1,1
1750,00	2	2,1
2000,00	20	21,1
2300,00	1	1,1
2500,00	17	17,9
2600,00	1	1,1
2700,00	2	2,1
3000,00	12	12,6
3500,00	1	1,1
4000,00	2	2,1
4500,00	1	1,1
5000,00	3	3,2
6000,00	1	1,1
7000,00	3	3,2
8000,00	2	2,1
Total	95	100,0

Tablo 6’da görüldüğü gibi; Çorum Merkez Bahçelievler İlköğretim Okulu 6.Sınıflarında araştırmaya katılan 95 öğrencinin ortalama olarak ailelerinin aylık gelirlerinin çoğunlukla 2000 ve 3000 TL arasında olduğu görülmektedir. Bu da araştırmaya katılan öğrencilerin ailelerinin aylık gelir düzeyinin çoğunun yüksek olduğunu göstermektedir.

4.2. Araştırmaya Katılan Çorum Merkez Bahçelievler İlköğretim Okulu 6.Sınıf Öğrencilerine Müze İçerisinde Yapıtırılan Etkinlik Bilgileri.

Öğrencilerin görsel, duyuşsal ve kinestetik öğrenme biçimlerini harekete geçirmek için, bütün öğrencilerin katıldığı drama, kelime bulmaca ve vazo çizimi yaptırılmıştır.

Çorum Merkez Bahçelievler İlköğretim Okulu'nda eğitim gören ve araştırmaya katılan öğrencilere, etkinlik çalışması sırasında sorulan soruların cevapları tablolarla aşağıda gösterilmiştir.

Tablo 7: Araştırmaya katılan Çorum Merkez Bahçelievler İlköğretim Okulu 6.Sınıf öğrencilerinin, müzede yapılan etkinlikte “Ziyaret ettiğiniz müzenin türü nedir?” sorusuna verdikleri cevapları gösterir dağılım.

Araştırmaya katılan öğrencilere sorulan “Ziyaret ettiğiniz müzenin türü nedir?” sorusuna verdikleri cevapların dağılımı.	(n=95)	
	f	%
Boş	2	2,1
Arkeoloji	91	95,8
Hititler	1	1,05
Tarihi eser	1	1,05
Toplam	95	100,0

Tablo 7’de görüldüğü gibi; Çorum Merkez Bahçelievler İlköğretim Okulu 6.Sınıflarında araştırmaya katılan 95 öğrencinin büyük çoğunluğunun “Ziyaret ettiğiniz müzenin türü nedir?” sorusuna arkeoloji olarak cevapladığı görülmektedir.

Tablo 8: Araştırmaya katılan Çorum Merkez Bahçelievler İlköğretim Okulu 6.Sınıf öğrencilerinin, müzede yapılan etkinlikte “Çorum Müzesi’nde en çok hangi uygarlığa ait eserler bulunmaktadır?” sorusuna verdikleri cevapları gösterir dağılım.

Araştırmaya katılan öğrencilere sorulan “Çorum Müzesi’nde en çok hangi uygarlığa ait eserler bulunmaktadır?” sorusuna verdikleri cevapların dağılımı.	(n=95)	
	f	%
Boş	1	1,05
Hititler	93	97,9
Frigler	1	1,05
Toplam	95	100,0

Tablo 8’de görüldüğü gibi; Çorum Merkez Bahçelievler İlköğretim Okulu 6.Sınıflarında araştırmaya katılan 95 öğrencinin büyük çoğunluğunun “Çorum Müzesi’nde en çok hangi uygarlığa ait eserler bulunmaktadır?” sorusuna Hititler olarak cevapladığı görülmektedir.

Tablo 9: Araştırmaya katılan Çorum Merkez Bahçelievler İlköğretim Okulu 6.Sınıf öğrencilerinin, müzede yapılan etkinlikte “Hititlerin başkenti neresidir?” sorusuna verdikleri cevapları gösterir dağılım.

Araştırmaya katılan öğrencilere sorulan “Hititlerin başkenti neresidir?” sorusuna verdikleri cevapların dağılımı.	(n=95)	
	f	%
Boş	1	1,05
Hattuşa	93	97,9
Çorum	1	1,05
Toplam	95	100,0

Tablo 9’da görüldüğü gibi; Çorum Merkez Bahçelievler İlköğretim Okulu 6.Sınıflarında araştırmaya katılan 95 öğrencinin büyük çoğunluğunun “Hititlerin başkenti neresidir?” sorusuna Hattuşa olarak cevapladığı görülmektedir.

Tablo 10: Araştırmaya katılan Çorum Merkez Bahçelievler İlköğretim Okulu 6.Sınıf öğrencilerinin, müzede yapılan etkinlikte drama çalışmasına katılımı gösterir dağılım.

Araştırmaya katılan öğrencilerin drama çalışmasına katılımı gösterir dağılımı	(n=95)	
	f	%
Katılanlar	95	100,0
Katılmayanlar	-	-
Toplam	95	100,0

Tablo 10'da görüldüğü gibi, Çorum Merkez Bahçelievler İlköğretim Okulu 6.Sınıflarında a

Tablo 11: Araştırmaya katılan Çorum Merkez Bahçelievler İlköğretim Okulu 6.Sınıf öğrencilerinin, müzede yapılan etkinlikte vazo tasarımı çalışmasında ortaya çıkan ürünleri konu olarak gösterir dağılım.

Araştırmaya katılan öğrencilerin vazo tasarımı çalışmasında ortaya çıkan ürünlerin konu olarak gösterir dağılımı	(n=95)	
	f	%
Arkeolojik-Tarihi	60	63,15
Güncel	35	36,85
Toplam	95	100,0

Tablo11'de görüldüğü gibi; Çorum Merkez Bahçelievler İlköğretim Okulu 6.Sınıflarında araştırmaya katılan 95 öğrencinin büyük çoğunluğunun vazo tasarımı çalışmasında, arkeolojik-tarihi konuları seçtiği görülmektedir.

4.3. Araştırmaya Katılan Çorum Merkez Bahçelievler İlköğretim Okulu 6.Sınıf Öğrencilerine Ait Ön ve Son Test Anket Bilgileri.

Araştırma anketinden ortaya çıkan ön ve son testlerin ortalama ve standart sapmaları hesaplanmış ve ayrı ayrı her bir öğrenme biçimi tablolaştırılmıştır.

Araştırmanın ön ve son test farkları, Arizona Üniversitesi'nin iki farklı testin ortalama farklarının t-test hesaplaması, istatistik sayfasından yapılmıştır. (<http://glass.ed.asu.edu/stats/analysis/ttest>)

Tablo 12: Araştırmaya katılan Çorum Merkez Bahçelievler İlköğretim Okulu 6.Sınıf öğrencilerinin, Görsel Öğrenme ön ve son test arasındaki fark.

Görsel öğrenme, ön ve son test anketi arasındaki fark			
	Ortalama	Standart Sapma	n
Görsel öğrenme son test	43.80	6.40	95
Görsel öğrenme ön test	41.57	6.68	95
0.05 anlamlılık düzeyinde, $t=10.27$			

Tablo 7'de görüldüğü gibi; Çorum Merkez Bahçelievler İlköğretim Okulu 6.Sınıflarında araştırmaya katılan 95 öğrencinin, görsel öğrenme son test cevaplarının ortalaması 43.80, standart sapması 6.40; görsel öğrenme ön test cevaplarının ortalaması 41.57, standart sapması 6.68 ve 0.05 anlamlılık düzeyinde t değeri 10.27 olarak belirlenmiştir. Bu da farkın anlamlı olduğunu ve hipotezin kabul edildiğini gösterir.

Tablo 13: Araştırmaya katılan Çorum Merkez Bahçelievler İlköğretim Okulu 6.Sınıf öğrencilerinin, Duyuşsal Öğrenme ön ve son test arasındaki fark.

Duyuşsal öğrenme, ön ve son test anketi arasındaki fark			
	Ortalama	Standart Sapma	n
Duyuşsal öğrenme son test	41.58	6.68	95
Duyuşsal öğrenme ön test	40.89	6.50	95
0.05 anlamlılık düzeyinde, $t=9.91$			

Tablo 8'de görüldüğü gibi; Çorum Merkez Bahçelievler İlköğretim Okulu 6.Sınıflarında araştırmaya katılan 95 öğrencinin, duyuşsal öğrenme son test cevaplarının ortalaması 41.58, standart sapması 6.68; duyuşsal öğrenme ön test

cevaplarının ortalaması 40.89, standart sapması 6.50 ve 0.05 anlamlılık düzeyinde t değeri 9.91 olarak belirlenmiştir. Bu da farkın anlamlı olduğunu ve hipotezin kabul edildiğini gösterir.

Tablo 14: Araştırmaya katılan Çorum Merkez Bahçelievler İlköğretim Okulu 6.Sınıf öğrencilerinin, Kinestetik Öğrenme ön ve son test arasındaki fark.

Kinestetik öğrenme, ön ve son test anketi arasındaki fark	Ortalama	Standart Sapma	n
	Kinestetik öğrenme son test	39.36	7.50
Kinestetik öğrenme ön test	37.89	7.43	95
0.05 anlamlılık düzeyinde, t=10.12			

Tablo 9’da görüldüğü gibi; Çorum Merkez Bahçelievler İlköğretim Okulu 6.Sınıflarında araştırmaya katılan 95 öğrencinin, kinestetik öğrenme son test cevaplarının ortalaması 39.36, standart sapması 7.50; görsel öğrenme ön test cevaplarının ortalaması 37.89, standart sapması 7.43 ve 0.05 anlamlılık düzeyinde t değeri 10.12 olarak belirlenmiştir. Bu da farkın anlamlı olduğunu ve hipotezin kabul edildiğini gösterir.

BÖLÜM V

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde; Çorum Merkez Bahçelievler İlköğretim Okulu'nda eğitim gören ve araştırmaya katılan 6.sınıf öğrencilerine uygulanan ön test-müze etkinliği-son test anket sonucunda elde edilen bulgulara göre sonuç ve önerilere yer verilmiştir.

5.1 SONUÇ

Bu araştırmanın temel problemi, müzede yapılan eğitim ve etkinliklerin öğrencilerin öğrenme biçimleri üzerinde etkisinin olup olmadığıdır.

Bu araştırma müzede öğrenmenin öğrencilerin görsel, duyuşsal ve kinestetik öğrenme biçimlerini etkileyip etkilemediğini ortaya koymak için tasarlandı. Bu amaçla Çorum'da bir ilköğretim okulunda 6.sınıf öğrencilerine müze ziyaretinin öncesi ve sonrası olmak üzere iki test uygulandı. Bu iki testin arasındaki farkın anlamlı olup olmadığına bakıldı. Sonuçta her üç öğrenme biçiminde de önceki test ile sonraki test arasında 0.05 olasılık düzeyinde fark olduğu bulundu. Bunun anlamı da müze eğitiminin etkinliklerle yapıldığında öğrenme biçimlerinin üçünü de olumlu yönde etkilediğidir.

5.2 ÖNERİLER

Çalışma sonucu elde edilen bulgular göz önüne alınarak öğrencilerin öğrenme biçimleri ve müze eğitimi ile ilgili şu önerilerde bulunulabilir:

1. M.E.B. ve Üniversite işbirliği ile alan uzmanları tarafından öğretmenlere, müze eğitim ve müze uygulamaları ile ilgili seminer ve hizmet içi eğitim kursları verilmelidir.
2. Müzelerde, öğrencilerin müze ziyaretlerinin daha başarılı ve verimli olabilmesi için bir müze eğitim uzmanının görevlendirilmesi yararlı olabilir.
3. Öğrenci velileri, müze eğitimi konusunda aydınlatılabilir.
4. Örgün eğitim kurumları ve müzeler arasında karşılıklı koordinasyona bağlı bir işbirliği programı oluşturulabilir.
5. Görsel, duyuşsal ve kinestetik öğrenme alanında yapılan üçlü öğrenme etkinliği, örgün eğitim sistemimizde yer alan tüm derslerde de uygulanabilir.
6. Sanat eğitimcisi ve müze görevlilerinin işbirliği ile öğrencilerin, müzelerde görsel, duyuşsal ve kinestetik öğrenme biçimlerine uygun sunumlarla daha etkin bir müze eğitimi sağlanabilir

KAYNAKÇA

Abacı, O., Alakuş, A. O., Gökay, M., Maccario, N. K. ve Tuna, S. (2005). **Görsel Sanatlar Eğitiminde Müze Eğitimi ve İlköğretim Sanat Eğitimi Kuramları ve Yöntemleri**. Özsoy, V. (Ed). Ankara: Görsel Sanatlar Eğitimi Derneği Yayınları 3.

Akurgal, E. (1998). **Anadolu Kültür Tarihi**. Ankara: Tübitak Popüler Bilim Kitapları

Allan, A.D. (1963). "Müzenin Rolü". **Müzelerin Teşkilatlanması-Pratik Öğütler**. Unesco, ICOM Türkiye Milli Komitesi Yayınları.

Altun, R. (2003). **İlköğretim Okulları İkinci Kademe Programı Resim-İş Dersinde Müzelerin Eğitimdeki Yeri ve Bu Bağlamda Müzelerin Eğitim Olanakları (Araç-Gereç-Personel) Açısından Yeterlilik Durumları**. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi, El Sanatları Eğitimi, Geleneksel Türk El Sanatları Eğitimi Bilim Dalı.

Artut, K. (2004). **Sanat Eğitimi Kuramları ve Yöntemleri**. (Üçüncü Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.

Atagök, T. (1999). **Yeniden Müzeciliği Düşünmek**. İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi Basım Yayın Merkezi.

Berger, J. (2006). **Görme Biçimleri**. (On İkinci Baskı). İngilizce'den Çeviren: Yurdanur Salman. İstanbul: Metis Yayınları.

Burnley, G. (2004). **The Art of Teaching Art, Teaching the Visual Arts**, Fall 2004 Issue, <<http://www.slc.edu/magazine/teaching-the-visual-arts/The-Art-of-Teaching-Art.php>> (2008, Aralık 30).

Buyurgan, S. (2002). Programlı Bir Müze Ziyareti Sonrasında Uygulama Örneği. **Sanat Eğitimi Sempozyumu**, 08-10 Mayıs 2002. Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalı, Ankara.

Buyurgan, S. (2004). **Effective Learning at the Museum**. Journal Of Cultural Research In Art Education, cilt:22. sayı sayfa:99-112. Ussea (United States Society for Education Through Art).

Buyurgan, S. (2007). **Tarih Dersi Kapsamında Programlı Bir Müze Ziyareti**. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi ve Azerbaycan Devlet Pedagoji Üniversitesi Uluslararası Öğretmen Yetiştirme Politikaları ve Sorunları Sempozyumu, Bakü: 12 – 14 Mayıs 2007.

Buyurgan, S. ve Mercin, L. (2005). **Görsel Sanatlar Eğitiminde Müze Eğitimi ve Uygulamaları**. Özsoy, V. (Ed). Ankara: Görsel Sanatlar Eğitimi Derneği Yayınları.

Buyurgan, S. ve Buyurgan, U. (2007). **Sanat Eğitimi ve Öğretimi**. (İkinci Baskı). Ankara: Pegem Yayıncılık.

Caban, G. and Wilson, J. (2004). **Understanding Learning Styles: Implications for Design Education in External Settings**, Avusturalya. <http://www.arts.ac.uk/docs/cltd_2002caban.pdf> (2008, Ekim 30).

Çakmak, C. (2002). **Günümüz Türkiye’inde Örgün Sanat Eğitiminde Müzelerin Yeri**. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalı.

Çetin, T. (2006). **Resim-iş Anabilim Dallarında Müze Eğitiminin Sanat Tarihi, Sanat Eleştirisi ve Ana Sanat Atölye Uygulamalara Etkisi**. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Güzel Sanatlar Eğitimi Ana Bilim Dalı.

Çıldır, Z. (2007). **Öğretmenlerle Müzede Yetişkin Eğitimi-Feza Gürsey Bilim Merkezi Örneği**. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Clark, D. (2008). **Visual, Auditory, and Kinesthetic Survey**

<<http://www.nwlink.com/~donclark/hrd/styles/vak.html>> (2008, Temmuz 12).

Coffield, F., Moseley, D., Hall, E. & Ecclestone, K. (2004). **Learning Styles and Pedagogy in Post-16 Learning: A Systematic and Critical Review**. www.LSRC.ac.uk: Learning and Skills Research Centre. Retrieved January, 15, 2008: <http://www.lsd.org.uk/files/PDF/1543.pdf>

Cooper, D. R. ve Schindler, P. S. (1998). **Business Research Methods**. Library of Congress Cataloging-in-Publication Data. (Altıncı Baskı). Boston: McGraww-Hill

Çorum Valiliği (2003). **Çorum İl Yıllığı**. Çorum.

Demirel, Ö., Başbay, A. ve Erdem, E. (2006). **Eğitimde Çoklu Zeka: Kuram ve Uygulama**. Ankara: PegemA Yayıncılık.

Deniz, R. (2003). **Öğrenme Modelleri ve Öğretme Biçimleri**. İTÜ Jeodezi Fotogrametri Mühendisliği Bölümü komisyonu Yayınları 2003/1. <http://www.jfm.itu.edu.tr/sitefiles/content/abet/ogrenme_bicimi.doc> (2008, Temmuz 5).

Deniz, S. ve Aydos, S. (1992). **Sanat Tarihi-2, İlkçağda Anadolu**, Ankara: SEK Yayınları.

Donald, J. G. (1991). **The Measurement of Learning in the Museum**. Canadian Society for the Study of Education. <<http://www.jstor.org/pss/1494885>> (2008, Haziran 20).

Dunn, R. ve Dunn, K. (1992). **Teaching Elementary Students Through Their Individual Learning Styles**; Practical Approaches for Grades 3-6. Needham Heights, Massachusetts: Allyn and Bacon.

Erdoğan, İ. (2007, Ağustos 20). **Eğitime Yeni Bir Soluk: Müzeler**. <<http://www.cografyam.net/index.php?showtopic=6135>> (2008, Temmuz 12).

Erdoğan, M. Y. (2006). **Yaratıcılık Değerlendirme Ölçeğinin Türk Kültürüne Uyarlanması**. İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. Cilt: 7. Sayı: 12.

Gombrich, E. H. (1986). **Sanatın Öyküsü**. (Üçüncü Baskı). Çeviren: Bedrettin Cömert. İstanbul: Remzi Kitabevi Yayınları.

Onur, B. ve Hooper-Greenhill, E. (1991). **Müze ve Galeri Eğitimi**. İngilizceden Çeviren: Meltem Örgü Evren ve Emine Gül Kapçı. Yayına Hazırlayan: Bekir Onur (Eserin Önsözü). Ankara: Ankara Üniversitesi Çocuk Kültürü Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayınları.

Karadeniz, G. (2007, Ağustos 26), **Öğrenme Biçimleri**.

<http://www.koniks.com/topic.asp?TOPIC_ID=4367&utm_source=rss_guncel&utm_medium=rss> (2008, Temmuz 10).

Kırıçoğlu, O. T. (2005). **Sanatta Eğitim Görmek Öğrenmek Yaratmak**. (Üçüncü Baskı). Ankara: Pecem Yayıncılık.

Klee, P. (2005). **Çağdaş Sanat Kuramı**. (Birinci Baskı). Çeviren: Mehmet Dünder. Ankara: Dost Kitabevi Yayınları.

Kolb, D. (1984). **Experiential Learning: Experience as the Source of Learning and Development**. Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice Hall.

Madran, B. (1999). “Müze Türleri”. **Yeniden Müzeciliği Düşünmek**. Der: Tomur Atagök. Yıldız Teknik Üniversitesi Basım Yayın Merkezi. İstanbul.

MEBİGM (Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim Genel Müdürlüğü) (2008). **Görsel Sanatlar Dersi (1-8. Sınıflar) Öğretmen Kılavuz Kitabı**. Ankara.

Mercin, L. (2002). **Anadolu Güzel Sanatlar Liselerinde Müzelerin Sanat (Resim) Eğitimi Amaçlı Kullanılmasına İlişkin Yönetici ve Öğretmenlerin Görüşlerinin Değerlendirilmesi**. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Mercin, L. (2003). **Kültür ve Sanat Değerlerinin Yaşatılmasında Müzelerin Rolü**. <http://www.e-sosder.com/dergi/11LMERCkult_6.doc> C.2 S. 6 (106-114).

Mercin, L. (2006). **Resim Dersini Müze Kaynaklı Oluşturmacı Öğrenme Yaklaşımına Göre Hazırlanmış Etkinliklere Göre Uygulamanın Erişiyeye, Kalıcılığa ve Tutuma Etkisi**. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Miller, P. (2001). **Görsel, Duyuşsal, Kinestetik Öğrenme Biçimleri**. <http://educate.intel.com/tr/ProjectDesign/ThinkingSkills/ThinkingFrameworks/Learning_Styles.htm> (2008, Temmuz 17).

NTVMSNBC (2008, Mayıs 20). **Öğrenme Stilleri ve Başarı**. <<http://egitim.ntvmsnbc.com/news.aspx?newsID=299>> (2008, Temmuz 17).

Onur, B. (2003). **Müze Eğitimi Seminerleri I: Akdeniz Bölgesi Müzeleri**. Antalya: AKMED Yayınları.

Özsoy, V. (2007). **Görsel Sanatlar Eğitimi-Resim-İş Eğitiminin Tarihsel ve Düşünsel Temelleri**. Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.

Paykoç, F. (2002). **ODTÜ Geliştirme Vakfı Ankara Okulları Müze Eğitimi Uygulamaları**. <www.erg.sabanciuniv.edu/iok2004/bildiriler> (2008, Temmuz 15).

Paykoç, F. ve Baykal, S. (2000). **Müze Pedagojisi: Kültür, İltişim ve Aktif Öğrenme Ortamı Olarak Müzelerin Etkinliğine İlişkin Bir Çalışma**. 3. Uluslararası Tarih Kongresi, 9 – 11 Aralık 1999. Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı, İstanbul.

Perdahçı, N. (2004). **Türkiye’de Müzelerin Sanat Eğitimindeki Gerekliliği Anadolu’yu Tanıma ve Tanıtmadaki Rolü**. 2. Sanat Eğitimi Sempozyumu, 9 – 11 28-29-30 Nisan 2004. Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalı, Ankara.

San, İ. (1983). **Sanat Eğitimi Kuramları**. (Birinci Baskı). Ankara: Tan Yayınları.

Selçuk, Y. (1997). **İmalat Sanayinde Yeniliği Belirleyen Örgütsel Etmenler: Merkeziyetçilik, Biçimsellik ve Yenilik İklimi**. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara:Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı.

Sezer, H. (2001). **İlköğretimde Etkili Öğretme ve Öğrenme Öğretmen El Kitabı – İlköğretimde Resim-İş Eğitimi**. Ankara: M.E.B. Yayınları.

Seidel, S. ve Hudson, K. (1999). **Müze Eğitimi ve Kültürel Kimlik**. İngilizceden Çeviren: Bahri Ata. Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınları.

Sözen, M. ve Tanyeli, U. (1992). **Sanat Kavram ve Terimleri Sözlüğü**. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Sungur, N. (1997). **Yaratıcı Düşünce**. (İkinci Baskı). İstanbul: Evrim Yayınevi.

Şapolyo, E. B. (1936). **Müzeler Tarihi**. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Tansuğ, S. (1988). **Sanatın Görsel Dili**. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Topallı, K. Ö. N. (2001). **Çocuk Resimlerinde Yaratıcılık ve Resim-İş Eğitimi İle İlk ve Orta Dereceli Okullarda Güzel Sanatlar Eğitimi Kapsamında Müze Eğitiminin Rolü ve Önemi**. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Resim-İş Eğitimi Bilim Dalı.

Torrance, E. P. (1968). **Education and the Creative Potential**. Minneapolis: The University of Minnesota Pres.

Türkdoğan, G. (1984). **Sanat Eğitimi Yöntemleri**. (İkinci Baskı). Ankara: Kadioğlu Matbaası.

Uğur, N. (2004). **O.D.T.Ü Geliştirme Vakfı Ankara Okulları Müze Eğitimi Uygulamaları**. <<http://www.erg.sabanciuniv.edu/iok2004/bildiriler/Nurgul%20Ugur.doc>> (2008, Temmuz 16).

Ünver, E. (2002). **Sanat Eğitimi**. Ankara: Nobel Yayın.

Wells, H. G. (1920). **The Outline of History: Being a Plain and History of Life and Mankind**, İngiltere. <<http://www.ptolemy.ca/history.htm>> (2008, Ekim 30).

Worringer, W. (1985). **Soyutlama ve Özdeşleyim**. Çeviren: İsmail Tunalı. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Varol, F. (2001). **İlköğretim Okulları İkinci Kademe Programı Resim-İş Dersinde Müze Eğitiminin Yeri ve Önemi**. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalı.

Yılmaz, M. (2005). **Görsel Sanatlar Eğitiminde Uygulamalar**. (Birinci Baskı). Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.

Zimmerman, L. J. (1995). **Archaeology Definition**. <<http://archaeology.about.com/od/archaeology101/a/archaeologyist.htm>> (2008, Aralık 27).

<<http://glass.ed.asu.edu/stats/analysis/ttest>> (2008, Eylül 30).

<http://asi.nic.in/nmma/nmma_bihar01.pdf> (2009, Ocak 13).